

Crnogorski glasnik

GODINA XIII. _ BROJ 76. _ SRPANJ-KOLOVOZ / JUL-AVGUST _ 2012.

PETROVDANSKI SABOR 2012.

KRONIKA NZCH 1991-2011	3
MILENIJUM CRNOGORSKOG ZBOROVANJA	6
PETROVDANSKI SABOR NA PLATKU	8
NAJZVJEZDANIJI DATUM CRNOGORSKE ISTORIJE	
Svečani prijem u Zagrebu	12
Svečana akademija u Rijeci	13
Proslava dana državnosti Crne Gore u Puli	14
Polaganje vijenca na Učki	15
Trinaesto julski šahovski turnir	18
PREDSTAVLJANJE KNJIGA	
Dimitrije Popović: Luča Njegoševe noći	19
Miraš Martinović: Njegoš i Dimitrije	20
<i>Simbolika kamena i muzika harmonije</i> (odlomak)	22
DANI CRNOGORSKE KULTURE	
Tri gracije, tri devojke, tri Baranke ...	24
Koncert crnogorske pjesme u Filodrammatici	26
IZ CRNE GORE I SVIJETA	
„Zbog njih znamo ko smo ...“	27
Kranj – piknik u povodu dana državnosti	28
Informator za crnogorsku dijasporu	28
RODU O JEZIKU	29
INTERVJU	
Dr Derviš Selhanović: Crnogorci ne potiru ničiji identitet	30
FELJTON	
Dr. Sekula Drljević – Prilozi za biografiju (7)	33
GALERIJA „MONTENEGRINA“	
Izložba starih razglednica iz Crne Gore	36
Izložba crnogorskog umjetnika Peka Nikčevića	38
Dimitrije Popović pomaže Ligu protiv raka	40
AFORIZMI	
Marinko Mijović: Pune torbe pretvorbe	41
CRNOGORSKI MOZAIK	
Sveti Stefan Štiljanović	42
GALERIJA „MONTENEGRINA“	47
NOVI NASLOVI	47
PROSLAVA DANA DRŽAVNOSTI CRNE GORE	48

Čestitamo

Petrovdan

*Dan državnosti
Crne Gore*

*Dan ustanka
crnogorskog naroda
protiv fašizma*

*Čestitke rukometašicama
koje su Crnoj Gori donijele
prvo olimpijsko odličje*

SREBRNU MEDALJU

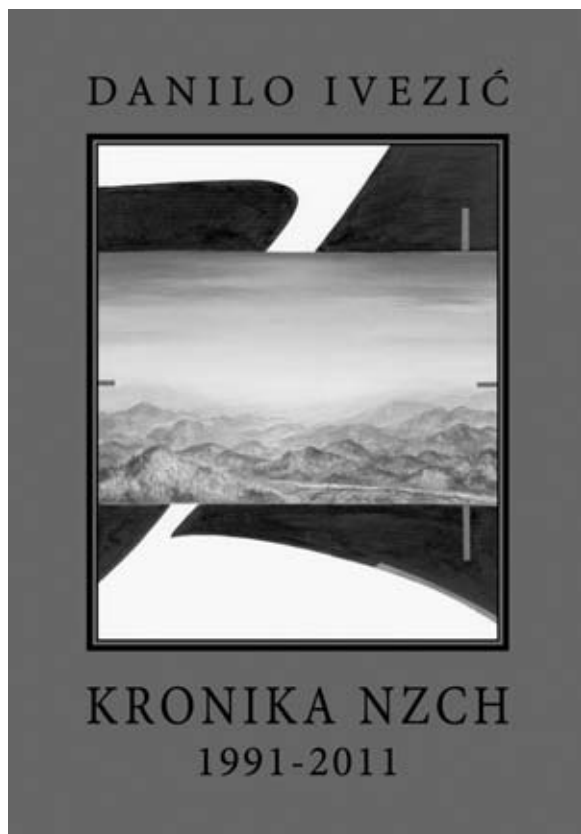

Izdavači:
NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE
I VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
GRADA ZAGREBA
Zagreb, Trnjanska c. 35, Tel./Fax: 01/6197 078, 01/6314 264
E-mail: nzch@net.amis.hr, vijececrn@net.amis.hr,
montenegro@net.amis.hr
Internet adresa: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr
Za izdavače: dr. sc. Radomir Pavićević
i prof. emer. dr. sc. Veselin Simović
Glavni i odgovorni urednik: dr. sc. Zoran Drašković
Redakcija: Milanka Bulatović, Nataša Gerželj, Danilo
Ivezić, Dragutin Lakić, Nataša Rašović, Dušan Roganović
Graficka priprema i tisak: Skaner studio d.o.o.
Rukopisi se ne vraćaju. Naklada/Tiraža 1000

*Glasilo je, putem Savjeta za nacionalne manjine, financirano
iz državnog proračuna Republike Hrvatske*

KRONIKA NZCH 1991 – 2011

*Verba volant, scripta manent.
(Riječi lete, napisano ostaje.)*

Dvadeset godina u životu čovjeka je zavidna brojka, dvadeset godina u djelovanju jedne udruge, k tome s prefiksom NACIONALNA, je respektabilan podatak. Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske je formirana u vremenu koje nije bilo blagonaklono prema Crnogorcima i Crnoj Gori, ne zbog nečijeg odnosa prema njima, već zbog njihovog odnosa prema nekom. U danima hrvatske borbe za opstanak i puni državnopravni subjektivitet, u zoru hrvatske II. Republike, i hrvatski Crnogorci su bili svjesni da se trebaju primjereno definirati kao nacionalna zajednica i aktivno uključiti u kolektivnu podršku ukupnim hrvatskim državnim nastojanjima.

(tekst na potkoricama Kronike)

Na svečanom obilježavanju dvadesete godišnjice osnivanja i djelovanja Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, održanom 21. decembra 2011.g. u Češkom narodnom domu u Zagrebu, njen predsjednik dr. sc. Radomir Pavićević najavio je da «cjelovitu hroniku Zajednice do današnjih dana priprema naš Danilo Ivezić, koji je tom zadatku pristupio sa svojom uobičajenom istraživačkom savjesnošću i politološkom analitičnošću». Kao rezultat autorskih i uredničkih pregnuća g. Danila Ivezića – tajnika Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i dugogodišnjeg tajnika NZCH i dugogodišnjeg glavnog i odgovornog urednika „Crnogorskog glasnika“ – upravo je na 260 stranica i u tiražu od 1000 primjeraka objavljena impresivna **Kronika NZCH 1991 – 2011**. Ona će, što je jasno već iz samog pogleda na njen sadržaj, sigurno biti nezaobilazno i dragocjeno štivo svakom ko se bude bavio historijom Crnogoraca u Hrvatskoj u vrijeme njenog osamostaljivanja i u vrijeme ponovnog osamostaljivanja Crne Gore i svakako će naći posebno mjesto u bibliotekama svih crnogorskih udruga u Hrvatskoj, ali i onih u zemljama regiona.

Knjigu, čije su izlaženje sufinancirali Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske i Zagrebačka županija, zajedno su izdali NZCH i Skaner studio d.o.o. Zagreb, a njenu naslovnicu krasi slika „Kameni valovi“ svjetski poznatog hrvatskog i crnogorskog umjetnika Dimitrija Popovića.

SADRŽAJ

1. POVIJESNI PREGLED

- 1.1. 1991 – 1995
- 1.2. 1995 – 1999
- 1.3. 1999 – 2001
- 1.4. 2001 – 2003
- 1.5. 2003 – 2006
- 1.6. 2006 – 2011

2. INTERNACIONALIZACIJA CRNOGORSKOG PITANJA

- 2.1. NZCH I INTERNACIONALIZACIJA CRNOGORSKOG DRŽAVNOG PITANJA – UVOD
- 2.2. PLAIDOYER ZA INTERNACIONALIZACIJU CRNOGORSKOG DRŽAVNOG PITANJA
- 2.3. PROGRAMSKI DOKUMENTI: „CRNA GORA I EVROPA“
- 2.4. NEOBJAVLJENO OTVORENO PISMO O NACIONALNOM IDENTITETU CRNOGORSKE DRŽAVE
- 2.5. PROGRAMSKI DOKUMENT: „APEL ZAPADNIM DEMOKRATIJAMA“
 - 2.5.1. UOČI FORMALNOG UKIDANJA SR JUGOSLAVIJE – RAZGOVOR DELEGACIJE NZCH I CSA S JUGOSLOVENSKIM AMBASADOROM (6. VELJAČE 2002.)
- 2.6. STAV PREMA FORMIRANJU „DRŽAVNE ZAJEDNICE SRBIJA I CRNA GORA“
- 2.7. NZCH I GAŠENJE CSA
- 2.8. HRVATSKI CRNOGORCI – POKRET ZA NEZAVISNU EVROPSKU CRNU GORU

3. CRNOGORCI U POLITIČKOM SUSTAVU HRVATSKE

- 3.1. POTEŠKOĆE U RADU VIJEĆA I PREDSTAVNIKA

4. DOKUMENTA

Za početak *Kronike* koja bilježi dvije decenije postojanja i djelovanja NZCH teško da su se mogle naći primjerenije riječi od onih koje je prof. dr. sc. Dragutin Lalović napisao u uvodniku prvog broja „*Ljetopisa crnogorskog*“:

«Crnogorci Hrvatske, upravo: *hrvatski Crnogorci*, punopravni članovi hrvatskog *demosa* – jedinstven su korpus, koji individualizira svoje pripadnike u njihovu barem dvojnomoj identitetu, spoju matične i izabrane, crnogorske i hrvatske sastavnice. Svjesni te dvojnosti, tih sastavnica koje se međusobno obogaćuju i nadograđuju, hrvatski Crnogorci mogu, i kao autonomni pojedinci i kao neponovljiv kolektivitet, naći primjeren put između Scile getoizacije i Haribde asimilacije.

Sasvim jednostavno: bez svojih Crnogoraca Hrvatska ne bi bila ono što jest, pogotovo ono što želi biti; bez svoje Hrvatske Crnogorci koji u njoj žive ne bi bili ono što jesu ili što mogu biti.»

U *Kronici* su morale naći mjesto i riječi kojima se prof. emer. dr. sc. Veselin Simović obratio učesnicima osnivačke skupštine Pokreta za nezavisnu evropsku Crnu Goru, 28. januara 2005. godine u Podgorici:

«Meni lično neće biti teško, a to neće biti niti posebno potrebno, da uvjeravam javnost zemlje u kojoj živim (to je Hrvatska) da su opravdane težnje „građana jedne stare države da demokratskim putem povрати suverenost“. Ta bi javnost sa zadovoljstvom pozdravila ostvarenje te težnje i, po mom uvjerenju, spremna je i da oprostí nedjela iz nedavne prošlosti koja su joj učinjena od dijela građana Crne Gore.»

Trajno su zabilježene i riječi dr. sc. Radomira Pavićevića na obilježavanju dvadesete godišnjice Zajednice o njenim najvećim postignućima:

«Sve što smo u tom decenijskom djelovanju postigli plod je našeg „kolektivnog uma“. Imao sam povlasticu djelovati u timu samosvojnih, samoprijegornih i čestitih ljudi, kao *primus inter pares*. Blisko su nas povezali zajednički motivi, vrijednosti i htijenja, zajednička polazna ideja da se „od zajednice ne živi, nego se živi za nju“. Spojila nas je duboka zabrinutost i osjećaj moralne dužnosti da se očuva „crnogorsko biće“ u Hrvatskoj.»

Obično se kaže da su predstavljanja knjiga prilika da se pojedinci nagovore da pročitaju neki tek objavljeni naslov. Međutim, budući da će ovako tiražno izdanje *Kronike* zasigurno dospjeti do svih članica NZCH u dovoljnom broju primjeraka, vjerujemo da će tu knjigu mnogi, i prije njenih zvaničnih predstavljanja u crnogorskim udrugama, imati u rukama. Stoga će njena predstojeća predstavljanja u sjedištima članica NZCH biti – zašto to ne reći – vjerovatno dosad najposjećenija kad je u pitanju promocija knjiga iz izdavačke djelatnosti NZCH. Jer, biće ta okupljanja prava prilika i da se čuju i zabilježe – pa kasnije možda i uobličie u posebnu knjigu naše biblioteke *Svjedočanstva* – kazivanja mnogih učesnika i svjedoka događaja iz vremena koja polako umiču i na koja će neumitno pasti zaborav, ali za koja se nikad ne smije zaboraviti da su u njima Crnogorci Hrvatske – da upotrijebimo riječi iz pisma (u 62. broju „*Glasnika*“) uglednog novinara *Pobjede* g. Vlatka Simunovića – sačuvali obraz svom narodu.

Z.D.

MILENIJUM CRNOGORSKOG ZBORA

*Predstavnici naroda na zboru potvrđuju testament Petra I
i priznaju Njegoša za vladiku i gospodara Crne Gore
(crtež iz djela Milorada Medakovića „Petar Petrović Njegoš“)*

Opštercnogorski zbor kojem su se vremenom mijenjali nazivi, ali je opstala njegova antička i demokratska suština, korijen ima u opštenarodnim skupštinama i patricijskim saborima na kojima su birani vladari Duklje, na što nam sjećanje čuva neprolazno djelo *Regnum sclavorum – Ljetopis Popa Dukljanina*. Vrijednost političke volje naroda iskazane kroz njegove političke predstavnike poštovali su i veliki Crnojevići. Sveti Ivan je na Vranjini okupljao međuplemenski zbor. A upravo iz te i takve neposredne demokratije sa crnogorskog foruma Guvna nastajala je plemenska i državna struktura Crne Gore. Na vlasti je ustoličen na opštercnogorskom zboru i vladika Danilo za crnogorskog mitropolita i vladara. Ne samo o rodonačelnicima dinastija nego i o prvom zakonskom aktu novovjekovne Crne Gore Stegi, Zakoniku opštem crnogorskom i brdskom odlučivao je zbor glavara Crne Gore pod premudrim vođstvom Svetog Petra Cetinjskog. Njegov nasljednik Petar II Petrović Njegoš, po istom principu i kolektivnom odlukom zbora, dodatno je osnažio državnu upravu osnivanjem Senata, Gvardije i Perjaničke garde.

Crnogorski narod je mijenjao moduse vladavine običnog čovjeka, ali je suština kolektivne odgovornosti i legitimiteta bila sa istim likom, likom zajednice slobodnih ljudi, *demosa* koji odlučuje o sebi i svojim liderima. Luča slobode imala je neprekinuti sjaj u istorijskoj vertikali Crne Gore. Iako je u čitavom svom postojanju Crna Gora bila u velikim opasnostima, ona nije gubila tijela čije su preporuke snažno moralno obavezivale, a moral je ponajbolji odraz duhovnog stanja naroda, sposobnosti da stvori vrijednosti i da im se pokori. U vrijeme dok je Crna Gora bila pod otomanskim pritiskom crnogorsko društvo je imalo svoj Zbor, preteču današnjeg parlamenta, đe se raspravljalo o svim bitnim pitanjima iz života plemena, đe je pravo učešća imao svaki odrasli Crnogorac. U dane kada se okupljao Zbor, svi Crnogorci su bili *jednaki*, bez ozbira kom bratstvu i

plemenu pripadali, bez obzira što su, čiji su i koliko čega imaju. Pravo na riječ imali su svi. Tog dana i glavari koji su predstavljali pleme i upravljali njime dobijali su ili gubili povjerenje društva koje im je glavarstvo davalo. Odluke koje su glavari donosili morao je da potvrdi Zbor da bi dobile punovažnost. U društvu koje nema klasičnih institucija demokratskijeg načina da se usvoji odluka gotovo da nije moglo biti. Krajem 18. vijeka kada stupa u život Zakonik opšti crnogorski i brdski navodi se da mir u Crnoj Gori nije moguće uzdržati, citiram: „ako za svrhu zloga i samovoljnog čovjeka ne bi kastiga bilo“. Petar I nije imao snažne državne institucije, pa su u sprovođenju zakona među Crnogorcima morao osloniti na svoju moćnu riječ.

Kralj Nikola je 1878. godine dao punopravnu vlast za Crnu Goru da sudi Muslimanima po šerijatu. No, već deceniju kasnije udaren je grandiozni ugaoni kamen građanske države. Donošenjem Opšteg imovinskog zakonika za Knjaževinu Crnu Goru država se transformiše od vojnog tabora ka zajednici građana, gube primat vrijednosti Sparte, teži se vrijednostima Francuske revolucije. Taj biser u građanskoj kodifikaciji leži na tradiciji crnogorskog običajnog prava. Duhovnost utemeljena u kodeksu časti je mijenjala iskaze i formu, ali ne i osnovnu vrijednosnu strukturu koja je čuvala i odbranila identitet i opstanak Crne Gore i njenog naroda.

Prvi Ustav (iz 1905. godine) utvrdio je pravo crnogorskih državljana da neposredno biraju poslanike, ali i njihovu obavezu „da svaki poslanik predstavlja cijeli narod“. Parlamentarni sistem je bitno doprinio kroz četiri izborna ciklusa da se pravnim putem rješavaju zavjere, bombaška i kolašinska afera. Ipak, ni mladi parlamentarizam nije donio dovoljnu snagu, demokratsku energiju Crnoj Gori. Više je, po modelu austrijskih tridesetih, pokazao da izvanski uticaji, kroz nejaku demokratiju, legalizuju svoj udar na opstanak države. Nema bolje odbrane države od bezrezervnog jačanja institucija i snaženja demokratije. Kralj je zakasnio da lojalnost kruni usmjeri u pripadanje državi vladavine prava. Zapuštena je bila istina da je pravičan poredak bio molitva Crne Gore koja se ne može srušiti, ubiti ili ugasiti. Bez vjere u pravdu odbrana Crne Gore je bila slaba. Kraljevske aspiracije za tuđim ostavile su Crnu Goru bez sebe same. Vaskrsnula je u Trinaestojulskom ustanku i antifašističkim vijećima i Kolašinskoj skupštini, ustavima Republike Crne Gore u Jugoslaviji, međunarodno uvaženoj federaciji jugoslovenskih naroda. Crna Gora i njenih dvanaest saziva socijalističkih skupština bili su u državnom stanju koje joj je prijalo, ali i uljuljkivalo da leti tuđim, a ne uvijek svojim krilima. Za to vrijeme učinjeno je nemjerljivo, posebno kada se uporedi sa onim prije, a bojim se i poslije. Izgrađene su, između ostalog, snagom njenog parlamentarizma, temeljne institucije duhovnosti Crne Gore: Univerzitet, Akademija nauka, Televizija, Pobjeda. Da tadašnja socijalistička skupština nije stvorila te institucije ne bi bilo današnje crnogorske nezavisnosti. Iz toga sjemena sada je već izrasla i slobodna javnost sa slobodomislećim pojedincem i medijima kao jednim od institucionalnih stubova demokratskog sistema.

Sva negativna iskustva naroda vrijede onoliko koliko narod ne dozvoli da se ponove. Gubili smo državu i slobodu. Vraćena je snagom koju će vrijeme tek da definiše. Milenijum crnogorskog zborovanja traži od nas složene ali jasne evropske odgovore. Danas Crna Gora teži evropskoj zajednici univerzalnih vrijednosti. Bićemo Evropljani koliko budemo spremni da evropske vrijednosti odbranimo zakonom i snagom države. U procesu evropskih i atlantskih integracija uloga Parlamenta je od najveće važnosti. Snažnija uloga parlamenta znači snažniji upliv građana u političke procese, bez obzira na nacionalnu, vjersku ili političku pripadnost. Svi smo mi crnogorski građani, svi u njoj jednaki i ona jednako naša.

(Iz izlaganja predsjednika Skupštine Crne Gore gospodina Ranka Krivokapića na redovnom zasijedanju Skupštine Crne Gore održanom 31. oktobra 2011.g.)

*U organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i
Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka održan*

PETROVDANSKI SABOR NA PLATKU

Druge subote u mjesecu julu, već tradicionalno, Crnogorci iz Hrvatske i Slovenije okupili su se na Platku nedaleko od Rijeke - na *Petrovdanskom saboru* koji vuče korijene još iz 11. stoljeća. Na tim su se davnim saborima birali vladike, donosile se odluke o početku rata ili sklapanju mira, o suradnji sa susjedima. Danas je Petrovdan prilika za susret s prijateljima koji dijele zajedničko porijeklo i ljubav prema Crnoj Gori. Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Rijeke je i ove subote (14.7.) bila organizator ovogodišnjeg skupa Crnogoraca i prijatelja Crne Gore.

Uz bogati kulturno umjetnički program i sportske susrete obilježena su dva velika datuma Crne Gore: *Dan državnosti* i *Dan oružanog ustanka crnogorskog naroda protiv fašizma, 13. jul*.

Skupu su, između ostalih članova i brojnih gostiju iz Crne Gore, Slovenije, Grada i Županije, prisustvovali:

izaslanica predsjednika Sabora – saborska zastupnica Romana Jerković
ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Nj.E. Igor Građević
prvi sekretar Ambasade CG u Republici Hrvatskoj Branislav Karadžić
predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. sc. Radomir Pavićević
predsjednici crnogorskih udruženja iz Republike Slovenije i Republike Hrvatske

Druženje Crnogoraca nastavljeno je raznovrsnim kulturnim programom tokom kojeg su nastupili, orkestar KUD-a „Zahumlje“ – Nikšić, ženska vokalna skupina „Alata“ iz Podgorice, KUD „Peroja 1657“.

Uz pjesmu i ples našlo se vremena i za sport pa su tako organizirana natjecanja u šahu, potezanju konopa, bacanju kamena s ramena, streljaštvu i skoku u dalj.

Ugodno druženje završilo je tradicionalnim zajedničkim ručkom uz pjesmu i narodne plesove. Na kraju saborovanja najuspješnijim ekipama su podijeljene diplome i pehari.

Najuspješnija u ovogodišnjim sportskim nadmetanjima bila je ekipa „Peroja 1657“.

Dragutin Lakić

KULTURNO UMJETNIČKI PROGRAM NA PETROVDANSKOM SABORU

SA PETROVDANSKOG SABORA

Fotografisanje za uspomenu ...

Uželjeni susret i ove godine!

Preko Ravne Gore put Platka!

... i trajno sjećanje!

K'o zapete puške!

CRNOGORACA U HRVATSKOJ

„K'o nad brdom ak' i malo stoji ...“

„Niđe nebo nije plavo ...“

Najuspješnijima su podijeljene diplome i pehari

Imao je ko bačiti kamena s ramena ...

... a imaće ko i prebačiti jednoga dana!

Povodom Dana državnosti Crne Gore

SVEČANI PRIJEM U ZAGREBU

I novoimenovani ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Nj.E. Igor Građević nastavio je tradiciju obilježavanja Dana državnosti Crne Gore u Republici Hrvatskoj svečanim prijemom u jednom od najprestižnijih zagrebačkih hotela *The Regent Esplanade Zagreb*.

Među mnogobrojnim uzvanicima i uglednim gostima koji su se u srijedu 11. jula ove godine odazvali pozivu – i koje su, primajući njihove čestitke na ulazu u *Smaragdu dvoranu*, pozdravljali ambasador Crne Gore Nj.E. Igor Građević i prvi sekretar Ambasade g. Branislav Karadžić sa suprugama – bili su članovi diplomatskog kora u Republici Hrvatskoj, saborski zastupnici (gg. Nenad Stazić, Gordan Jandroković, Milorad Pupovac) te brojni javni, naučni i kulturni radnici (gg. Budimir Lončar, prof. dr Neven Budak, Veljko Bulajić, Arsen Dedić, Dimitrije Popović), kao i predstavnici crnogorskih udruga i vijeća u Republici Hrvatskoj.

(Fotografije objavljujemo zahvaljujući ljubaznosti Ambasade Crne Gore u Republici Hrvatskoj)

Povodom Dana državnosti i 13. julskog ustanka
SVEČANA AKADEMIJA U RIJECI

U petak 13.07.2012. u večernjim satima u dvorani Hrvatskog kulturnog doma održana je svečana akademija u povodu Dana državnosti Crne Gore i godišnjice ustanka protiv fašizma, na kojoj je prisutne pozdravio, u ime domaćina Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka, predsjednik g. Vasilija Vukosavić, a zatim je prisutne prigodnim riječima pozdravio i g. Gerhard Lempl predstavnik Primorsko-goranske županije.

U kulturno-umjetničkom dijelu nastupili su:

Ženska vokalna skupina „ALATA“ - Podgorica

Orkestar „Zahumlje“ - Nikšić

Vanja Zelčić (sopran), solistica HNK Ivan pl. Zajc iz Rijeke

Igor Vlajnić (klavirska pratnja), dirigent HNK Ivan pl. Zajc iz Rijeke

Moderator je bio g. Miro Nikolić, glumac iz Nikšića, koji je uz veoma nadahnuto vođenje programa, recitirao stihove, govorio o važnosti 13. jula u historiji Crne Gore, žrtvama koje su pale u antifašističkoj borbi i tradiciji Petrovdanskog saborovanja u Crnoj Gori.

Dragutin Lakić

U Crnogorskom domu u Puli

PROSLAVA DANA DRŽAVNOSTI CRNE GORE, PETROVDANA I DANA USTANKA CRNE GORE

Povodom Dana državnosti Republike Crne Gore, Petrovdana i Dana ustanka Crne Gore (1941.) u Puli, u Crnogorskom domu, upriličeno je 13. srpnja druženje Crnogorki, Crnogoraca i prijatelja Crne Gore iz Pule, Rovinja, Buja i Umaga, te predstavnika nekoliko udruga drugih nacionalnih manjina sa područja Grada Pule. Prisutnima se obratio Predsjednik Nacionalne zajednice

Crnogoraca Pule Rade Batričevnić, koji je nakon čestitki za praznike pozdravio sve prisutne i zaželio im ugodno druženje. Nakon pozdravnih riječi govorio je o značaju navedenih praznika, Danu državnosti, Petrovdanu i Danu ustanka Crne Gore za današnju Crnu Goru i njene iseljenike te o budućnosti, razvoju i napretku Crne Gore i o značaju potpisivanja prepristupnih pregovora sa Europskom unijom.

Predstavnici nacionalnih manjina čestitali su prisutnima praznike i zaželjeli da što prije Crna Gora uđe u Europsku uniju.

Druženje se nastavilo do kasno u noć uz prigodni program i bogatu zakusku. Na trpezi se našlo i izvornih jela i pića iz Crne Gore.

Druženju su prisustvovali i članovi novoosnovane Zajednice Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Istarske Županije čije se sjedište nalazi u Puli u Crnogorskom domu, Držićeva 4.

Dušan Roganović

Tradicija koja se ne prekida

POLAGANJE VIJENCA NA UČKI

Živko Pejović u ime NZC Rijeka, kao organizatora manifestacije „*Dani crnogorske kulture*“ (9-14.07.) u okviru *Petrovdanskog sabora*, otvorio je svečanu komemoraciju polaganja vijenca u povodu 68 godina od pogibije Crnogorca Svetozara Vučinića, koji je položio svoju mladost u osvit završnih operacija na obroncima Učke. U ime SABA PGŽ, skup je pozdravila Suzana Cvijetković, a u ime UABA Opatije Dušan Kotur.

Čedomir Janković u ime NZC Rijeka, istaknuo je mjesto i ulogu Svetozara Vučinića, kao člana štaba Istarskog odreda. Čakavska pjesnikinja Marina Česen pročitala je dvije pjesme posvećene ovome skupu. Minutom šutnje odana je počast poginulim borcima i antifašistima.

Vijence na grobu Svetozara Vučinića i na spomen obilježju poginulim mještanima i spaljenim selima Male Učke položeni su od strane organizacija: NZC Rijeka, Zajednice Srba PGŽ, UABA Liburnije, UABA grada Opatije, Društva Crnogoraca „Peroj 1657“, te Zajednice Crnogoraca Pula. Zajedničko druženje i evociranje uspomena na taj period nastavljeno je sa svim učesnicima.

Živko Pejović

GOVOR NA SPOMEN OBILJEŽJU PALIM BORCIMA NA OBRONCIMA MALE UČKE

Nad ovim veličanstvenim mjestom koje simbolizira žrtvu mladosti nad ljudskim zlom, da bi nama a i budućim generacijama bilo bolje, duboko se klanjam i u ime crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.

U viševjekovnoj borbi za slobodu i žitelji ovoga kraja izgradili su uzvišeni kult ljudske slobode za koju je svaki pojedinac bio spreman dati svoj život. I Crnogorci su na ideji slobode izgrađivali svoj karakter i spremno se uključivali u borbu za slobodu ma đe se ona vodila. Tako su se masovno i među prvima uključili u antifašističku narodno-oslobodilačku borbu u Drugom svjetskom ratu, uvidjevši da je fašizam u pojmu i sadržaju antipod ljudske slobode.

Slijedeći vlastitu tradiciju crnogorska nacionalna manjina s ovih prostora održava saradnju s Udrugama antifašističkih boraca i antifašista Liburnije i Opatije. Posebni razlog saradnje je što su njihovi članovi i sljedbenici sve od 1945. do danas očuvali spomen na njihova borca a našeg zemljaka, poginulog ovdje na obroncima Male Učke. Oni ne zaboravljaju da je taj mladi čovjek nesebično pomagao njihovoj borbi i dao svoj život za njihovo i naše bolje sutra. Ni događaji 1992-1993. nijesu ove odvažne ljude pokolebali u odanosti i zahvalnosti prema žrtvi tog palog borca, Svetozara Vučinića, Crnogorca.

Podsjetimo se:

Svetozar Vučinić je rođen januara 1921. godine u Podgorici. Potiče iz činovničke porodice Vučinića. Nije bio ženjen.

Završio je gimnaziju i upisao politehničke studije u Beogradu. Gimnaziju je upisao u Beogradu, a završio je i maturovao u Podgorici. Još kao đak gimnazije u Beogradu, simpatisao je komunistički pokret, koji je u to vrijeme predstavljao socijalnu opoziciju tadašnjem režimu.

Na studijama ga zatiče i II svjetski rat. Svetozar odmah stupa u 13-to julski pokret koji Talijani, u kontinentalnom i primorskom dijelu Crne Gore, pokušavaju u krvi ugušiti. Učestvuje u čuvenoj pljevaljskoj bitci, u kojoj je izginula crnogorska mladost, koja je imala želju da odmah vidi oslobođenu Crnu Goru od okupatora, a to nije bilo jednostavno ni lako.

Prvog dana 13-to julskog ustanka, Talijani su bombardirali njegovu rodnu kuću u Roganima. Tu mu gine majka i baba, kao prve žrtve talijanske odmazde protiv 13-to julskih ustanika. Nakon toga Talijani pale sve kuće u Roganima.

Svetozara Talijani hapse dva puta prije 13-to julskog ustanka. Treći put ga hapse 1942. godine zbog antifašističkog pozdrava „smrt fašizmu – sloboda narodu“ koji je uzviknuo pred punim kamionom talijanskih vojnika u centru Podgorice. Deportuju ga u Albaniju, a zatim prebacuju u Italiju u zarobljeništvo u kojem ostaje do ukazane prilike za bijeg. Bijeg se ukazao kapitulacijom fašističke Italije. Svetozar bježi, dolazi do Istre priključuje se ovdje partizanima i tu ostaje, bori se i na kraju rata nažalost pogiba.

Neka njegov svijetli primjer bude putokaz i našim mladim naraštajima da ne zaborave iskonske vrline svoje otadžbine i antifašističke borbe.

Hvala SUBNOR-u i antifašistima Liburnije i Opatije za iskrenost i ustrajnost u očuvanju lika i djela ovog palog partizana, Crnogorca, kojeg je sudbina odvela i ovdje dovela, a njegov karakter omogućio da ostavi tako upečatljiv trag svoga boravka i djela ne žaleći pri tome ni vlastiti život. Smatrao je da se bori za svoju zemlju i da je svejedno na kojem se njenom terenu nalazio.

Hvala i Svetozaru Vučiniću i u naše ime, jer prenese ovamo nesebičnost, hrabrost i poštenje kako ga je vaspitala Crna Gora, a ovdje zasluži slavu.

Neka svijetli primjeri palih žrtava za slobodu i ovih žrtava ovdje , zbog kojih smo se danas sastali da im odamo počast, bude putokaz današnjim srednjim i mladim naraštajima da ne zaborave iskonske vrline borbe za slobodu, a posebno borbe protiv fašizma. Cijene slobode uvijek su prevelike da bi se zaboravljale. To ni roditelji ni odgojno obrazovne institucije ne bi trebali zaboravljati.

Završio bih jednim stihom cijenjene ovdašnje pjesnikinje Marine Česen koja je svoju pjesmu napisala u čakavskom dijalektu posebno za ovaj događaj:

**... Tu smo da se poklonimo
palom borcu s Crne Gore
i sen onen ki su život zgubili,
časno su se za boju jutra borili.
Hvala njin.
Nećemo jih pozabit ...**

Čedomir Janković

13. JULSKI ŠAHOVSKI TURNIR

U okviru manifestacije „*Dani crnogorske kulture*“ u Rijeci obilježeni su Dan državnosti Crne Gore i Dan ustanka Crne Gore protiv fašizma te je održan tradicionalni međunacionalni šahovski turnir. U jakoj konkurenciji vrhunskih znalaca drevne igre pristiglih za ovu priliku iz nacionalnih zajednica Grada Rijeke: Slovaka, Srba, Bošnjaka, Makedonaca, Albanaca, Čeha, Crnogoraca i predstavnika šah kluba Rijeka. Dobrom igrom u finalu pobjednički pehar osvojio je Marijan Majnarić, a neočekivani plasman u finalu i drugo mjesto zauzeo je Jovo Okuka. Najbolje plasirani Crnogorac ove godine bio je Aco Jokić osvojivši treće mjesto.

Živko Pejović

Na Cetinju predstavljena nova knjiga akademskog slikara Dimitrija Popovića

„LUČA NJEGOŠEVE NOĆI“

Dimitrije Popović je dokazao da nije tek slikar koji piše, nego da je punokrvi pisac, baš kao što je i punokrvi slikar.

Predrag Matvejević

Knjiga „*Luča Njegoševe noći*“ hrvatskog i crnogorskog umjetnika, svjetski poznatog akademskog slikara Dimitrija Popovića predstavljena je u subotu 25. avgusta u večernjim satima u dvorištu Biljarde na Cetinju. O novoj knjizi g. Popovića – koju su, uz financijsku pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, zajedno objavili Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Skaner studio d.o.o. Zagreb – govorili su akademik Mladen Lompar i književnici Pavle Goranović i Miraš Martinović.

Za prvo predstavljanje pripovijesti – čija se promocija u Zagrebu očekuje prije kraja godine – nije slučajno odabran prostor Biljarde, jer se radnja mističnog spektakla u „*Luči Njegoševe noći*“ odvija upravo na prostorima oko Cetinjskog manastira. Kao što su i ciklus slika „*Misterijum Luče mikrokozma*“ (o istoimenoj monografiji v. u broju 73 „*Crnogorskog glasnika*“) i monumentalna skulptura „*U slavu Njegoša*“ (ona je najavljena još u broju 67, a trebalo bi da bude postavljena na Cetinju iduće godine u okviru obilježavanja dvjestote godišnjice rođenja Njegoša) i ovo literarno djelo D. Popovića inspirisano je Njegoševim poetsko-filozofskim spjevom „*Luča mikrokozma*“.

Zahvaljujući ljubaznosti g. Miraša Martinovića – koji je „*Crnogorskom glasniku*“ uputio tekst svoje besjede na predstavljanju knjige na Cetinju – u prilici smo da objavimo njegovo poneseno kazivanje o dvojici umjetnika, dvojici – kako ih je g. Martinović nazvao – „*miljenika Vaseljene*“.

(Fotografije: Vesko Pejović, www.cetinje-mojgrad.org)

I. Kovačević, M. Lompar, D. Popović, P. Goranović i M. Martinović

Miraš Martinović:

NJEGOŠ I DIMITRIJE

U ovom prostoru, na ovom mjestu, svaka je riječ testamentarno obavezujuća. Obavezujuća je knjiga o kojoj govorimo – LUČA NJEGOŠEVE NOĆI, tema kojom se knjiga bavi i autor koji ju je napisao.

Obavezujući su obojica.

Teško je njihove veličine i odnose svesti u vremenske granice i o njima u tim granicama govoriti.

Obojica su vanvremeni.

Obojica mistici. S teretom metafizičke sjenke – koja lebdi nad njima, i u njima.

METAFIZIKA JE NJIHOV OREOL.

Obojica imaju svoje identitete, a to znači da svemu čega se dotaknu, daju sopstvene pečate.

I jedan i drugi nose veliki dar, ali i prokletstvo.

Što god dotaknu, zadobija njihovu prepoznatljivost. Postaje njihovo i opšte.

Prisutni su podjednako i u vremenu i u vječnosti.

Kada bi Njegoš bio u prilici da vidi ono što Dimitrije radi (a on to iz nekog kutka vaseljene gleda svojim okom!), bio bi fasciniran, kao što je fasciniran bio onom Rafaelovom slikom koju je vidio, prilikom posjete Italiji, a nakon čega je i zapisao: „A više svega mi stoji i sjaje kartina Rafaelova ‚Preobraženije‘, kao prelestna Danica veselim licem osvetljava grdne i mračne klisure strašnim gromovima izdrobljene ... “

Sve njihovo je rečeno do kraja, sve je zaokruženo. Kod Njegoša riječima, kod Dimitrija i slikama i riječima. Nema objašnjenja, dopuna, fusnota. Sve je jasno i razgovijetno. Sve ima kratkoću i jasnoću zakona.

Kod njih nema prošlosti, nema smrti.

Obojica kreću sa istog izvora, polja čiste metafizike, gdje se roje ideje kao iskre božanstvene, slijedeći svoju zvijezdu. Kreću iz svojih mikrokozma, ali se susreću u makrokosmosu. Sa snagom i vizijama kosmokratora.

Onih što od noći prave dan.

Teško je među njima praviti usporedbe. A opet, sličnosti su različite i brojne. Ovaploćujući veliku tajnu, oni bivaju tajna. U svim vremenima i na svim prostorima.

Miljenici Vaseljene. Od nje direktno primaju zadatke.

Bespogovorni izvršioци.

Stalno na ivici svijetova.

Dvije zvijezde iznad cetinjskog neba koje se pripomažu svojim svjetlostima.

Krećući se poljem neizrecivog, koje traži da se oglasi, postaju glasovi koji se svuda čuju. Sve upijaju i istovremeno artikulišu.

Obojica čitaju knjigu mirobitnu – tablice duše.

Kada se sve ovo zna, onda je sasvim prirodno što je nastao MISTERIUM LUČE MIKROKOZMA, veliki ciklus iz koga govore istine o životu, Bogu, čovjeku, njegovom padu, ali i uzdignuću. O smrti i vaskresenju.

Sa velikom tremom sam se pripremao za ovu temu. A sebi sam zadao veliku temu: **Njegoš i Dimitrije**. Na trenutak bi mi se činilo da sve što zapišem stoji, nema promašaja, bilo kakve usporedbe da napravimo. A onda, opet, sve je bilo poznato. Šta ja tu mogu da kažem? Čuo sam sopstveni glas.

I baš u trenucima tih mojih dilema, a to je dan 21. ovog mjeseca, oko 18 časova zvao me Jevrem Brković, iz Podgorice. Na njegovo pitanje: šta radim, odgovorio sam: pokušavam da koncipiram tekst o Dimitriju i Njegošu. „E, zbog toga te zovem“, rekao je: „*Ja sam gotovo sve pročitao što je o Njegošu napisano. Dimitrijeva knjiga je neprocjenjiv doprinos njegošologiji. S ovom knjigom Dimitrije je ušao u polje zaumnog, otkrivajući nam istine o Njegoševom najintimnijem biću. Malo ko je, ili niko do sada, oslikao iznutra Njegoša, kao što je to učinio Dimitrije*“.

O knjizi LUČA NJEGOŠEVE NOĆI može se mnogo pisati. Inspirativna je i daje prostor i za pisanje i za razmišljanje. Namjerno sam izostavio njena tumačenja. Iz straha da je, prepričavanjem i tumačenjem, mogu obesmisлити. Ubiti njenu izvornu ljepotu. Poremetiti njene energije. Njenu zvjezdanu jasnoću. I jasne poruke.

Prirodno je bilo, računajući na prst cetinjske sudbine, očekivati jednu ovakvu knjigu od potomka onog koji je sagradio na Cetinju prvu kuću, kamni kulu, od potomka popa Laza Jabučanina Popovića, koji je sa Njegošem bio u prisnim odnosima, mijenjajući i neka zemaljska dobra, o čemu svjedoči i dokument potpisan Njegoševom rukom, a koji je u posjedu autora ove knjige.

I taj ugovor, ta tapija na zemlju, taj rukopis i taj potpis, sada već imaju svoju vječnost, svoja ozračja ... I značenja. Niti su to obična slova, niti je to obični dokumenat. Ta tapija ima nebeskog u sebi.

Takvom je doživljava autor MISTERIUMA.

Središnji dio ove knjige, naslovljen kao Događaj, govori o vrhovnom misteriju koji su dotakli obojica. O ideji stvaranja, toj božanstvenoj iskri, o njenom ovaploćenju u Djelo.

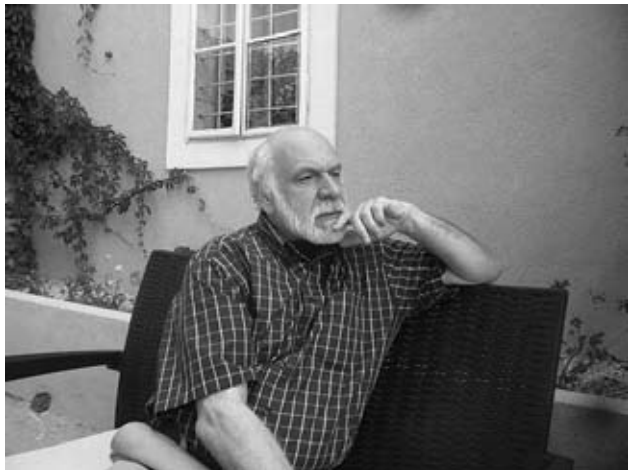
Tu, opet, obojica sudjeluju u vrhovnoj alhemiji stvaranja. Gdje se velike istine ovoga svijeta pretaču u trajnu misteriju, a misli u Kamen mudrosti, koji je nepropadljiv.

Ozračeni vatrama pakla, koje je u tom prostoru nemoguće izbjeći, sa zvjezdanim žigom na čelu, oni razgovaraju ravnopravno. Na jedino njima dohvatljivoj i mogućoj razini.

Da ne mogu jedan bez drugoga, svjedoči njihovo djelo, ova noć, Cetinje i zvijezde. I nebo koje ih je odabralo, nadahnulo i darovalo. I sam Njegoš koji nas nagleda, u ovoj noći, iz nekog kutka beskrajne vasseljene.

SIMBOLIKA KAMENA I MUZIKA HARMONIJE

(odlomak iz pripovijesti „Luča Njegoševe noći“)

...
„Ako se smijem nadovezati“, reče jedna novinarka koja je spremala opširni članak o predstavi za ugledni tjednik, „željela bih Vas pitati kakav simbolički značaj u sinoćnjoj predstavi imaju ona tri kamena što su bila položena na tijelo bijele žene. Nije li u tome bila i svojevrsna aluzija na slobodno zidarstvo. Pretpostavljam da je zatvorena knjiga crnih kožnih korica bila Biblija na kojoj je bio položen također jedan hrapavi kamen. Nije li dakle masonska simbolika očigledna?“

„Zanimljivo pitanje“, odgovori B.S. Počeša se po čelu kao da se predomišlja na koji bi način mogao dati odgovor. „Pitanje je veoma kompleksno ali ću vam što sažetije odgovoriti na njega. Čim spominjete slobodno zidarstvo bez sumnje aludirate na Njegoša kao mogućeg masona. Tako mi se čini. Vi također znate da postoje osnovane spekulacije kako je Njegoš bio član tog tajnog društva. Navodno ga je u masone uveo njegov učitelj, zanimljiva ličnost Sima Milutinovića Sarajlije, koji je kako je poznato bio slobodni zidar. No bez obzira je li Petar II. Petrović Njegoš bio mason koji je usvajao vještine Kraljevske umjetnosti, kamen u predstavi ima duboku i višeznačnu simboliku. Upravo ta njegova simbolika upućuje na složenost značenja. Također ovdje imamo neizbježan spoj i prožimanje klasične filozofije s kršćanskom teologijom. Mislim na simbolično značenje broja 3 što se odnosi na broj kamena položenih na ženino tijelo. Broj 3 je po Pitagorinom učenju sveti broj. U kršćanstvu je 3 također sveti broj jer se odnosi na dogmu o Svetom trojstvu. Što se tiče tri kamena, na ženinom tijelu, oni imaju svoju simboliku koja je kao i svi elementi predstave u funkciji mističnog motiva. Tri kamena na tijelu žene svojim rasporedom formiraju trokut. Vrh toga trokuta je kamen postavljen na ženinom sredogruđu. Dakle vrh trokuta je na srcu što ukazuje na sve one simboličke vrijednosti koje se pridaju ovom organu kao središtu osjećajnog i intelektualnog života. Ona druga dva kamena što su bili položeni na bokovima mlade žene, omeđuju njen trbuh. To je dio tijela u kojemu se nalazi maternica. Ona je simboličko središte svijeta, mjesto začeca iz kojeg se rađa. Maternica je i mistična posuda s univerzalnom supstancijom. Mogao bih vam ovom prilikom“, nastavi B.S. pomalo umornim tonom, „govoriti puno o kamenu parafrazirajući različita mišljenja npr. kršćanskih mistika majstora Echkarta ili Raymonda Lulla ... Kamen je za prvog sinonim spoznaje, za drugog simbol otkupljenja i obnavljanja duše. Alkemičari su od kamena željeli napraviti zlato. U svim ovim odrednicama možete naći duboku povezanost s Njegoševom poetikom. Također, bez obzira na otvoreno pitanje o Njegoševom pripadanju slobodnozidarskom bratstvu, čini mi se da je upravo masonske tretiranje kamena kao bitnog simbola najbliže značenju koje mu se pridaje u ovoj predstavi. Naime,

neobrađeni sirovi kamen treba nakon inicijacije ili kako u bratstvu kažu ,radom na samome sebi' klesati. To znači oblikovati samoga sebe. Tim obrađenim kamenom se nastavlja neprekidna izgradnja nikad dovršenog zemaljskog odnosno nebeskog hrama, kozmičkog zdanja što se izgrađuje na ovom svijetu.

Kamen je bio i Njegoševo prirodno okruženje i to je najljepša naša prirodna scenografija. Bolje reći prirodni hram. Zato kamen nema samo geološku nego i metafizičku vrijednost. Usprkos težini i kratkoći života Njegoš je klesao kamen grube zemaljske stvarnosti s takvim umijećem pretvarajući ga u zlatni opus svojega poetsko-filozofskog djela. Ono što se podrazumijeva a nisam spomenuo na početku svog odgovora na vaše pitanje, to je ono fino poistovjećivanje pjesnikovog duhovnog imena, sa simbolom kamena, kada Rade postaje Petar. Imenica Petar nastala je od grčke riječi što znači kamen. Od svetog Petrusa Apostolusa, stijene na kojoj počiva Kristova crkva, ovo se ime javlja u kontinuitetu kršćanske religije pa je i jedan koji je zaslužio atribut sveca bio i Petrović, Njegošev stric, Sveti Petar Čudotvorac Cetinjski. Premda vam govorim ono što vi dobro znate, to činim stoga što želim naglasiti da Vladika Petar II. Petrović Njegoš nije mogao postati kršćanski svetac. Umjesto u religiji, status sveca Njegoš je sebi osigurao u literaturi.“

„Gospodine B.S.“, obrati mu se srednjovječna gospođa, novinarka Radija Crne Gore, „zanimalo bi me što Vas je potaklo da uz glumce, recitatore i balet, u predstavu uključite orkestralnu muziku i horove. Kako je došlo do ostvarenja tih kompozicija? Da li ste kombinirali fragmente već postojećih muzičkih djela, ili je muzika pisana isključivo za Vaš spektakl. Zanimljiv je raspon zvučnih dionica, od klasičnog do avangardnog tona.“

„Uvaženi gospodin kompozitor koji je ovdje s nama“, kretnjom glave B.S. pokaza na svog suradnika, „reći će Vam o detaljima na kojima se zasniva naša muzika jer je on profesionalni muzičar. Kažem naša muzika, jer sam ja u suradnji s kompozitorom, iako ne znam pisati note, dovoljno uvjerljivo prenosio neke svoje zamisli koje je onda naš maestro ukomponirao u notni tekst. Ono što me je poticalo na takavu vrstu muzike jest u prvom redu Njegoševa *Luča mikrokozma*. Kada sam čitao taj spjev i kada sam se puno puta vraćao na određene fragmente osim vizualizacije pročitano osjećao sam, ili bolje reći, čuo i zvučnu dimenziju Njegoševih poetskih prizora. To je bila neobična muzika, nešto što ste putem zvučne asocijacije mogli povezati sa J.S. Bachom i J.M. Jarreom ili Mozartom i Stockhausenom, Mahlerom ili Messiaenom. Te neobične zvučne kombinacije, te kompozicije doživljavao sam kao muziku iz kozmičkih prostora, odnosno prostranstava. Kao tajnu muziku svemira. Ti su zvukovi bili muzika tmine i muzika svjetla, muzika njihova sukobljavanja, ali i muzika harmonije. Ona je također muzika kreacije, kada Stvoriteljeva svjetlost kreira iz tmine i kaosa svijet koji oblikuje i koji svrstava u božanski poredak. Usprkos svim različitostima sve se na kraju slivalo u harmoniju. Taj sklad, premda u drugom kontekstu, nalazimo u Njegoševoj ,tužnoj armoniji'. U osnovi mikrokozmos i makrokozmos su povezani i neprestano se prožimaju. Zemaljski svijet i svijet univerzuma. U toj kozmičkoj harmoniji i muzika naravno ima određenu ulogu. Sjetite se kako je Pitagora (koga Njegoš uz Epikura napada u *Luči*) govorio o muzičkoj skali koju stvaraju planete nazivajući je ,muzikom sfera' ... “

U okviru manifestacije „Dani crnogorske kulture 2012. godine“ Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske je – sa svojim članicama: Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeka, Zajednica Crnogoraca Pula i Zajednica Crnogoraca Split – organizovala „Koncert crnogorske solo pjesme“ najprije 26.6. u Zagrebu u Muzeju Mimara (v. br. 75), a potom i u Rijeci (28.6., Filodramatika), Puli (30.6., Dvorana Zajednice Talijana) i Splitu (2.7., HNK).

TRI GRACIJE, TRI ĐEVOJKE, TRI BARANKE ...

Koncert crnogorske solo pjesme

PROGRAM KONCERTA

„Tamo za tom gorom“
Arija Stanke iz opere „Na uranku“
/Stevan Binički/

Arija Danice iz opere „Balkanska carica“
/Dionizije di Sarno/

„Igra“ /B. Tomindžić/

„Biser Mara“, „Čobanine, lijepa đevojko“,
„Poljem se vija“
/A. Basarb; A. Vojvodić-Jovović/

„Uspavanka za Sejdefu“ /I. Rajković/

„Još ne sviće“, „Mlada Jelka ljubi Janka“,
„Primorkinja“
/A. Basarb; A. Vojvodić-Jovović/

„Zor đevojka“ /V. Maraš/

U ponedjeljak, 2.7.2012. u foajeu splitskog HNK koncertrirale su tri mlade gošće iz Bara: Aleksandra Vojvodić-Jovović (sopran), mr. Mirjana Rajčić (klavir) i Tamara Stijepović (flauta). Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Zajednica Crnogoraca Split, uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, organizirali su i ove godine manifestaciju „**Dani crnogorske kulture 2012**“ u većim hrvatskim središtima (Zagreb, Split, Rijeka). U sparnu splitsku noć foaje je bio dupkom pun, što članova ZCS, što njihovih prijatelja i brojnih kulturnih „ovisnika“ koji ne propuštaju ni jedan vrijedni kulturni događaj u gradu.

A ovaj „*Koncert crnogorske solo pjesme*“ svakako se može u to ubrojiti; u pažnje vrijedan kulturni događaj koji bi mogao biti neformalna uvertira za „*Splitsko ljeto 2012*“. Neobičan i po svemu originalan i autohton recital (vidi program koncerta u prilogu), nova autorska lica – tri gracije iz Bara, nevelikog crnogorskog primorskog grada, i publika koja u većini nije koncertna publika ozbiljne glazbe, tri su karakteristike te „neobičnosti“. Aranžmani i prepjevi tradicionalnih crnogorskih narodnih pjesama uz arije iz malo poznatih i u nas rijetko izvođenih crnogorskih opera („*Na uranku*“ / S.Binički i „*Balkanska carica*“ / D. di Sarno) donijele su svjež i nezaboravan zvuk Montenegrine. Skromne i ponosite, atributi su koji ukratko opisuju ove „tri djevojke“, a njihov nastup možemo sažeti u jednu riječ: briljantno! To je jedan sasvim originalan pristup iskusnih i glazbeno potkovanih autorskih osobnosti, koje na sasvim nov način donose zvuke poznatog folklornog narativa. Moćni sopran koji je na mahove zvučao kao dramski koloraturan mezosopran Aleksandre Vojvodić-Jovović, najiskusnije od trija, uvjerljiva klavirska pratnja Mirjane Rajčić i raskoš zvuka u solo izvedbi „*Uspavanke za Sejdefu*“, kao i tanani huk flaute, na mahove zvučeci kao čobanska frula, najmlađe Tamare Stijepović zbilja su zvučali sjajno i sinergijski usklađeno. Mada se većini izvedenih pjesama znaju autori, pjesme koje je zajedno s izvrsnom sopranisticom Aleksandrom Vojvodić-Jovović i većina tiho i ispod glasa pjevala, one su odavno postale „narodne“, opće mjesto crnogorske muzičke tradicije. Svježina klasičnog zvuka i varijacija uozbiljenih u klasičnu formu, dodatno su pojačale dojam i u kranjoj konzekvenci pokazale kako se narodni napjevi nikako ne iscrpljuju grupnim pjevanjem na prigodnim veselicama. Upravo suprotno. Ovaj recital je živi dokaz kako je etno glazba neiscrpno vrelo onog najkvalitetnijeg u muzici svakog naroda čiji genij nepogrešivo pamti samo ono najbolje od te baštine. Neka se oduševljenje i panagirik iz ovog teksta slobodno pripiše potpisniku ovih redaka koji je kranje subjektivan i nema potrebu to oduševljenje pravdati nikakvim profesionalnim ogradama; ovo je glas skromnog amatera i fana etno-glazbe.

Dokaz koji potvrđuje moje oduševljenje ovim nezaboravnim koncertom koji je sav bio u znaku „slavlja muzike kao univerzalnog jezika – jezika sporazuma među narodima“, jeste i gromoglasan aplauz koji je uporno pozivao *TRI GRACIJE* na bis. Još jedna neobičnost bila je želja publike da nam trio ponovi „*Primorkinju*“ i nakon toga je publika još dugo aplaudirala i napustila prizorište nevoljko i usporeno u nadi da će dobiti barem još jednu poslasticu.

Agilni predsjednik ZCS Borivoje Stevović sa svojom splitskom ekipom još jednom je zaslužio pohvalu za besprijekornu organizaciju ovog koncerta, a na dušu domaćina (HNK) neka ide slabo rashlađeni foaje pa je cijeli koncert bio u znaku povjetarca od mahanja brojnih damskih lepeza (ventula).

Mišo Dunović

Crnogorska pjesma i u Rijeci **KONCERT U FILODRAMMATICI**

O TRI GRACIJE

Aleksandra Vojvodić-Jovović (sopran), /1975, Bar/, diplomirala je teoretski odsjek na Cetinju a odsjek solo pjevanja na muzičkoj akademiji u Sarajevu u klasi primadone Radmile Bakočević 2006. Godine. Na njenom repertoaru su opere, arije iz oratorija, ruske romanse, solo pjesme XXst. I crnogorske solo pjesme. Snimila je CD „Korijeni“ sa crnogorskim pjesmama obrađenim u new-age stilu. Iza sebe ima veliki broj nastupa i solističkih koncerata u Crnoj Gori i inozemstvu. Radi kao direktorica ŠOMO Bar i kao profesorica solo pjevanja u školi za muzičke talente.

Mr. Mirjana Rajčić (klavir), /1981, Bar/, diplomirala je muzičku akademiju u Cetinju u klasi prof. Vladimira Bočkarjova a specijalističke studije na Fakultetu muzičke umjetnosti u Beogradu kod prof. Aleksandra Serdara. Nastupala je na brojnim solističkim i komornim koncertima u zemlji i inozemstvu. Radi u muzičkoj školi „Petar II Petrović Njegoš“ u Baru.

Tamara Stijepović (flauta), /Bar/ na muzičkoj akademiji u Cetinju diplomirala je u klasi prof. Ljubiše Jovanovića. Tijekom školovanja nastupila je na brojnim takmičenjima i postigla zapažene rezultate. Usavršavala se ne seminarima (K. Maročik, J. Balint ...). Radi u muzičkoj školi „Petar II Petrović Njegoš“ u Baru.

Tri crnogorske umjetnice Aleksandra Vojvodić Jovović (sopran), Mirjana Rajčić (klavir) i Tamara Stijepović (flauta) bile su 28.6.2012.g. gošće riječke publike.

Koncert Crnogorske solo pjesme započeo je zvucima flaute, pjesma „Čobanine lijepa djevojko“, nastavljen arijama iz opera „Na uranku“ i „Balkanska carica“ i tradicionalnim crnogorskim pjesmama „Biser Mara“, „Poljem se vija“, „Čobanine lijepa djevojko“, „Još ne sviće“, „Mlada Jelka, ljubi Janka“ i „Primorkinja“ u posebnom aranžmanu i obradi uz klavir i flautu i sopranom Aleksandre Vojvodić koji je ispunio dvoranu. Koncert su umjetnice završile pjesmom „Oj vesela veselice“.

Dragutin Lakić

Uz 13. jul, Dan ustanka crnogorskog naroda

„ZBOG NJIH ZNAMO KO SMO ...“

Za Komane je davno rečeno da su kolijevka slobode, ratnika, slobodara i pametara. Potvrđuju to spisi kotorskih notara iz 1326, Povelja Đurđa Crnojevića iz 1492, više od 250 Komana i Bandića koji su od 1850. do 1918. pali u oslobodilačkim ratovima ... Potvrđuje to i Spomenik znamenitom Suli Radovom, pa Spomen ploča u holu Škole „Boško Radulović“, ispred koje su se Komani odvajkada okupljali i dogovarali. Tu je uklesano ime 71 Jovanovića, Pejovića, Radonjića i Radulovića. Sve imena časnih revolucionara koji su sa revolucijom iz Bandića i Komana išli prema Bosni, ka Sutjesci i Zelengori, prema Beogradu i Sremu, ostavljajući vječni zapis jedne generacije o sebi i svom vremenu koje je tražilo da se sloboda dijeli sa životom. Bez ostatka. Tu je i Spomen knjiga posvećena 115 poginulih od 1918. do 1945.

– Oni su bili ravnodušni prema datumu svog rođenja – citira predsjednik Mjesnog odbora SUBNOR-a i antifašista Milorad Jovanović knjigu „Prozivka zauvijek“, koju su boračke organizacije Komana i Bandića 1981. posvetile svojim časno palim drugovima. Taj dan su oni pamtili i pominjali kad su se upisivali u školu ili vjenčavali. Njihov datum je bio 13. jul 1941. I oni dani kad se njihova krv razlila podgoričkim sokacima, na Vrelima Ribničkim, na Viru crmničkom, Siljevici slobodarskoj, na Zlatnom Boru, Vilića Guvnu, Turbetu, Neretvi, Kupresu ... Riječju, knjigu „Prozivka zauvijek“ ovi časni ljudi su ispisali svojom krvlju. Zato nije ni čudo što, kako reče naš domaćin Milorad Jovanović, ona zauzima počasno mjesto u mnogim komanskim domovima. Kao sveta bratstvenička krštenica. I hvala im, diže on zdravicu. Zbog njih znamo ko smo!

Nijedna priča o Trinaestom julu i slobodarskim Komanima ne može danas početi bez priče o njihovim herojima. Radoje Jovanović, Jovo Radulović, Milosav Radulović, Radule Ruso Radulović. Četiri narodna heroja, četiri junaka i četiri balade o životu i poslije smrti.

Narodno pamćenje o Milošu i Jokni Jovanović i njihovih pet sinova i dvije kćeri počinje pričom o kuli i pušci starog ratnika i dobrovoljca i njihovom preseljenju u Podgoricu. U Staroj varoši Jovanović je zatekao prvi ustanički glas. Miloš Pekov i njegovi sinovi – Milutin, Gavriilo, Radoje i Novica su pošli za krvlju prađedovskom i za zavjetom predaka. Od četvorice braće Radoje je narodni heroj. Učestvovao je na Belvederu, u Pljevaljskoj bici i u svim narednim bitkama činio čuda od junaštva. I kao bombaš i kao ilegalac. A onda dolazi Siljevica 1943. U neravnopravnoj borbi sa četnicima puca do posljednjeg metka. Da im ne bio „pao“ u ruke, posljednju bombu je ostavio za sebe. Ponosni Komani su ga oplakali i zavjetnim stihovima „Kragujevka na komade, raznijela grudi mlade“.

Smrću heroja poginuli su i ostali komanski heroji – Milosav Gajov Radulović, koji je bio jedan od glavnih organizatora Trinaestojulskog ustanka u ovom kraju zajedno sa Radojem Jovanovićem. Početkom januara 1943. ispod Siljevice su ih opkolili četnici. Nerazdvojni drugovi su pali jedan pored drugog, kao što su zajedno izvršavali povjerene zadatke.

Komanski heroji su bili i ostali primjer kako se život daje za živote drugih. Takav je bio i Jovo Nikolin Radulović, čovjek sa čela kolone. Jedan od organizatora ustanka na Rijeci Crnojevića poginuo je u maju 1943. kod Foče. Njegova posljednja borba, piše Špiro Lagator, bila je jedna od najznačajnijih borbi u Petoj ofanzivi. U poznatoj bici na Pljevljima učestvovao je i grafički radnik Radule Ruso Radulović. Kad su ga u ljeto 1942. četnici opkolili, nije živ htio da im padne u ruke. Prezirući smrt aktivirao je bombu. „On je bio heroj“, piše Iko Mirković. „A izgledao je jednostavno kao svi dječaci iz Štamparije „Zeta“ Joza Vukčevića u Podgorici. Može li se, uopšte, po licima dječaka vidjeti da u njima rastu heroji?“

Ratni drugovi nijesu zaboravili komanske heroje, pričaju danas u njihovom rodnom kraju. Radoje ima ulicu u Podgorici, Ruso u Gornjoj Gorici, a jedna Spomen plaketa sa imenima Rusa Radulovića i Radoje Jovanovića izložena je u holu „Pobjede“...

Jovan Stamatović

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 15. jul 2012. godine)

KRANJ – PIKNIK U POVODU DANA DRŽAVNOSTI

Obilježavajući Dan državnosti Crne Gore članovi CKPSD „Morača“ iz Kranja organizirali su druženje na nogometnom igralištu Hrastje.

Druženju su prisustvovali ambasador Crne Gore u Republici Sloveniji Ranko Milović sa suprugom, predstavnici: Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, Saveza crnogorskih društava Slovenije, Zavičajnog društva Plava i Gusinja „Izvor“ i brojni članovi Društva „Morača“.

Nakon intoniranja himni dvije države učesnike su pozdravili u ime domaćina Čedo Đukanović, u ime Ambasade Crne Gore Ranko Milović (kojemu je ovaj susret bio i oproštajni budući da njegov mandat završava s 21.7.) i u ime NZCH Radomir Pavićević.

Ugodno druženje uz tradicionalne crnogorske delicije potrajalo je do kasnih popodnevni sati. Bilo je malo i sporta (ne previše u skladu s tradicijom) i jako puno pjesme. Poseban ugođaj druženju dali su najmlađi učesnici, pripadnici treće generacije crnogorskih doseljenika u Sloveniji (Kranj).

Danilo Ivezić

INFORMATOR ZA NAŠU DIJASPORU

U izdanju Centra za iseljenike upravo je iz štampe izašao „*Informator za našu dijasporu*“ namijenjen svim iseljenicima sa prostora Crne Gore. Informator sadrži sve relevantne podatke o pravima, obavezama i postupcima pred državnim organima, te druge teme od interesa za naše iseljenike i građane Crne Gore na privremenom radu i boravku u inostranstvu. U Informatoru su detaljno obrađene sljedeće oblasti: Državljanstvo, Lična dokumenta, Diplomatsko konzularna predstavništva, Carinske informacije, Priznavanje inostranih obrazovnih isprava, Zdravstveno osiguranje, Penzijsko-invalidsko osiguranje, Boravak stranaca, Zapošljavanje i rad stranaca u Crnoj Gori, Ekonomske informacije i Korisni linkovi.

Odabir obrađenih tema vršili smo na osnovu prethodne analize najčešće postavljanih pitanja i problema naše dijaspore u postupcima pred državnim organima sa kojima je Centar za iseljenike upoznat. Informator je upotpunjen i detaljnim prikazom projekata Centra za iseljenike usmjerenih ka našoj dijaspori, kao i pregledom svih crnogorskih iseljeničkih udruženja u svijetu i njihovim kontakt podacima. Potrebne informacije za svaku oblast pojedinačno dobili smo od nadležnih državnih resora kojima se ovom prilikom zahvaljujemo na pomoći u izradi *Informatora*. Iskreno se nadamo da će pripadnici naše dijaspore u ovoj publikaciji naći korisne informacije koje će olakšati njihovu buduću komunikaciju sa državnim institucijama i podstaći dijasporu na jače uključivanje u ukupni društveni, privredni i kulturni život Crne Gore. Elektronska verzija Informatora može se naći na sajtu Centra za iseljenike www.dijasporacg.me, a štampani primjerci biće dostupni potpuno besplatno u prostorijama Centra kao i u nekim diplomatsko-konzularnim predstavništvima Crne Gore u svijetu.

(Izvor: www.dijasporacg.me, 30. jul 2012.)

ZAVRŠENA ŠESTA LJETNJA ŠKOLA JEZIKA I KULTURE

Šesta Ljetnja škola jezika i kulture Crne Gore „Crna Gora moja postojbina“ završena je danas. Ovogodišnju školu pohađalo je 63 polaznika iz petnaest zemalja: Italije, Holandije, Rusije, Albanije, Srbije, Belgije, Makedonije, SAD, Turske, Francuske, Velike Birtanije, Bosne i Hercegovine, Španije, Slovenije i Švedske. Tokom deset dana boravka na Ivanovim Koritima polaznici Škole naučili su mnogo toga o svojoj postojbini, jeziku, kulturi, istoriji i tradiciji, ali i upoznali i stekli brojne prijatelje. Za vrijeme boravka u odmaralištu „Lovćen - Bečići“ djeca su imala organizovane izlete do Cetinja, do podlovcenskog sela Dolovi i mauzoleja na Lovćenu. Školu je ove godine posjetilo više gostiju.

Čuveni reditelj Momir Matović posjetio je Školu i svim polaznicima uručio poklon CD – film o Podgorici. Iste večeri polaznicima Škole prikazana su dva filma Momira Matovića: „Žica života“ i „Metri života“. Sljedeću posjetu Školi imala je delegacija Fudbalskog Saveza Crne Gore na čelu sa pomoćnikom selektora g. Dragičevićem, koji su djeci uručili prigodne poklone. Takođe, djeca su imala priliku da uživaju i u mađioničarskim trikovima Rasima Muminovića porijeklom iz Gusinja, a koji je svoje umijeće pokazivao i u Las Vegasu.

(Izvor: www.dijasporacg.me, 30. jul 2012.)

ZAVRŠEN KURS CRNOGORSKOG JEZIKA U LUKSEMBURGU

Asocijacija Letzebuerg - Crna Gora iz Luksemburga završila je kurs dopunske nastave maternjeg jezika, književnosti i kulture Crne Gore u Luksemburgu. Dopunsku nastavu ove godine pohađalo je 28 đaka u trajanju od 7 mjeseci. Nastavu je vodio prosvjetni radnik Isah Agović. Zadovoljni su rezultatima i odzivom djece, uprkos ne baš najboljim uslovima rada. Naša asocijacija je već počela sa planom dopunske nastave za sljedeću godinu i radimo na obezbjeđivanju adekvatnog prostora za rad. Iskreno se nadamo da ćemo uz podršku Centra za iseljenike, stvoriti bolje uslove za upis većeg broja đaka, imati na usluzi dovoljan broj udžbenika a sve u cilju očuvanja jezika i kulture naše matične zemlje.

(Izvor: www.dijasporacg.me, 25. jul 2012.)

DRUGI PUT KURSEVI CRNOGORSKOG JEZIKA U ARGENTINI

I ove godine će se održati kursevi crnogorskog jezika u Argentini namijenjeni brojnoj crnogorskoj dijaspori u toj dalekoj zemlji. U gradu Rokie Sens Penja kurs je počeo 23. jula 2012. godine. Kurs se održava u Socijalnom klubu, trajaće tri nedjelje, a pohađaće ga oko 25 polaznika. Drugi kurs će se održati od 13 - 31. avgusta u gradu Las Brenjas u Kulturnom centru (adresa Viktor Merkante 860). Pohađaće ga oko 30 polaznika. Kurseve organizuje Centar za iseljenike Crne Gore uz pomoć Ministarstva prosvjete i sporta i Konzulata Crne Gore u Argentini. Za sve polaznike kurseva Centar za iseljenike obezbijedio je udžbenike, a nastava se izvodi po posebnim programima učenja jezika za crnogorsku dijasporu.

Nastavu izvodi Tanja Sekulić doktorant crnogorskog jezika na Sorboni. Profesorica Sekulić je imala zapaženo izlaganje na međunarodnom kongresu „Jezik i dinamika identiteta“ koji je održan u Argentini u periodu od 17 - 20. jula. Njen naučni rad je predstavljen u okviru teme „Obrana maternjeg jezika“, pod nazivom „Crnogorski jezik u emigraciji“. Centar za iseljenike u saradnji sa Konzulatom nastaviće da radi na jačanju veza, kontakata i saradnje ovog dijela crnogorske dijaspore sa postojbinom svojih predaka, kao i na očuvanju jezika, kulture i tradicije među potomcima crnogorskih iseljenika u Argentini.

(Izvor: www.dijasporacg.me, 25. jul 2012.)

U uvjerenju da to može biti posebno zanimljivo pripadnicima ne samo crnogorske nego i ostalih nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, u ovom broju objavljujemo razgovor koji je književni kritičar i novinar POBJEDE gospodin Vlatko Simunović vodio sa dr Dervišem Selhanovićem, odnedavno direktorom Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore (CEKUM) a ranije direktorom Zavoda za međunarodnu naučnu, prosvjetno-kulturnu i tehničku saradnju Crne Gore (ZAMTES). Dr Selhanović je 2010. godine objavio zapaženu knjigu-studiju „Imidž Crne Gore“ u kojoj se, između ostalog, razmatra „Kultura tolerancije i susreti kultura“.

CRNOGORCI NE POTIRU NIČIJI IDENTITET

Nacionalne manjine u svakoj društvenoj zajednici često mogu biti osnov sukoba, stvaranja konfliktnih situacija, izazivanja incidenata. Potvrdilo se to u brojnim višenacionalnim zajednicama (Velika Britanija, SSSR, Španija, SFRJ, Indija). Činjenica da se posebnim korpusom pravila i normativne regulative bliže determiniše položaj i zaštita nacionalnih manjina govori o složenosti ove društvene pojave. U Crnoj Gori manjinski narodi nikada nijesu bili faktor destabilizacije već, naprotiv, kohezioni element i činilac jačanja društvene i pravne koherentnosti. Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore dr Derviš Selhanović za POBJEDU govori o tom dragocjenom nasljeđu naše zemlje i procesima koji tu tendenciju treba da učine zalogom za budućnost.

Gospodine Selhanoviću, kako se intencija očuvanja posebnosti manjinskih nacionalnih zajednica reflektuje na državni identitet?

– U multinacionalnim državama, a takve su sve države svijeta, čuvanje posebnosti ne razara suštinsko jedinstvo niti državni identitet. Proces globalizacije upravo znači povezivanje u kojem se mozaički uklapaju kulture i nacije, a da se ne ukidaju njihove posebnosti. Pritom, nije riječ o odstupanju u kojem se ne vide razlike, već susretu kultura, u kojem razlike treba da budu vidljive i

prepoznatljive. Iskustvo potvrđuje da svako multietničko i multikonfesionalno društvo kao što je crnogorsko ne stvara se floskulama i tiradama, već sasvim jasnim društvenim pokazateljima.

Crna Gora je stara država sa posebnom životnom filozofijom koja se oslobađa predrasuda i predodžbi i koja cementira temelje nacionalne emancipacije i izgrađuje multietničke i multikulturalne tolerancije na novim demokratskim osnovama. Očekujete li da će na tim temeljima Crna Gora biti čuvana i izgrađivana?

– Manjinski narodi u Crnoj Gori izgrađuju svoj vlastiti nacionalni i kulturni identitet i uopšte duhovnu i vjersku individualnost. Oni istinski ljube Goru svoju Čarnu i zajednički život u njoj, duboko vjerujući da kvalitet života u Crnoj Gori, ipak, neće zavisiti od vjerske i nacionalne pripadnosti, već od znanja, rada i kreativnosti.

Brat je mio koje vjere bio. A, ko ne drži brata za brata, taj drugoga hoće za gospodara – kaže drevna narodna mudrost. Upravo, to znači da nam na ovim prostorima vjere nijesu smetale da

trajemo bratski. Crna Gora nije bila, a sad ponajmanje, etnički čista država, već etička zajednica naroda, vjera i kultura.

Bratski odnos traži ravnopravnost, slobodu dijaloga, da se bez straha od vlastite misli reprodukujemo i konstituišemo strukturu crnogorskog društva i gradimo zajednički dom. Naše iskustvo može da svjedoči o tome da nije lako razumjeti drugog ...

– Tolerancija se uči i stvara. Društvo koje nije kadro da organizuje takav sistem javne komunikacije osuđeno je na trajno gubitništvo. Raskošno iskustvo nam je svjedok da ćemo imati budućnost onoliko koliko uspijemo da u ime nas ne odlučuju strahovi i naša neznanja. Danas manjinski narodi nose na svojim plećima znatan dio sudbine Crne Gore i odgovornosti za njenu budućnost. Manjinski narodi u Crnoj Gori zajedno sa ostalima su njeni graditelji. Crna Gora je zajednička kuća svih njenih nacionalnih i kulturnih entiteta koji je dograđuju i podižu njenu moralnu, duhovnu državu i nacionalnu svijest. U njoj nije niko u prolazu niti na izletu. Vrijeme opasnih avantura i zabluda je potrošeno, a i vrijeme iluzija se survalo. Izgrađuje se jedna nova konkretna realnost u kojoj ne žive imaginarni već stvarni ljudi, nacionalni kulturni entiteti. Crnogorci ne potiru ničiji identitet. Oni dobro razumiju šta to znači. Živjeti u razlikama jedinstveno i zajedno to je veliki zadatak naše države, našeg društva i kulture. To je humanističko načelo sadašnjosti koju živimo. Dakle, manjinski narodi u Crnoj Gori snažno podržavaju državnost Crne Gore zbog budućnosti, zbog vjerovanja da će Crna Gora u skoroj perspektivi napraviti ekonomski prosperitet, bolju i bržu valorizaciju njenih prirodnih resursa, a samim tim izgraditi bolji životni standard svih njenih građana. Od građana se ne može očekivati da nacionalno budu ono što bi, eventualno, željeli pojedinci, udruženja, časopisi ili bilo koji autoriteti. Važno je da se izbjegne neproduktivna polarizacija. Mala smo skupina da bismo se tim iscrpljivali. Mislim da je mnogo važnije pokušati osvjetliti naš aktuelni duhovni trenutak, stanje našeg duha i života u zajedničkoj nam crnogorskoj domovini, koja je naš zajednički i jedini dom.

Sva ljudska bića jednaka su po dostojanstvu i pravima, kaže Univerzalna povelja UN. To je ideja koja, zapravo, proširuje jednakost među ljudima i kada je u pitanju pripadnost određenoj kulturi. Kakva je jednakost među ljudima kada su pripadnici različitih kultura?

– Kao građani jedne države, svi njeni državljani imaju ista građanska prava, a kao pripadnici posebnih kultura sva prava na očuvanje vlastitog kulturnog identiteta. Prema tome, kulturna heterogenost ne ukida duh zajedništva građanske države. Svijest o prihvatanju drugog kao različitog ne ugrožava vlastiti identitet.

U svim društvima postoje različite kulture od kojih ni jedna, ako poštujemo načelo jednakosti, nema pravo da se postavlja nad drugima kao dominantna. Priznati drugima pravo na vlastiti identitet prvenstveno znači doprinositi afirmaciji kulture manjinskih naroda, odnosno razvijanju ciljeva unapređenja njihovih prava u oblasti kulture i afirmacije multikulturalnosti kao jedne od temeljnih vrijednosti savremene Crne Gore.

U svakom slučaju, potrebno je stvarati klimu koja će stimulisati želju za međusobnim poznavanjem, saradnjom, međusobnim razumijevanjem, shvatanjem neophodne i skladne interakcije među narodima i državama. Svijest o međuzavisnosti i isprepletanosti egzistencijalnih sudbina i upućenost jednih na druge, svakako bi trebalo da snažno doprinese smanjenju nepovjerenja, podozrivosti i napetosti.

Kako strateške interese nacionalnih manjina Crne Gore harmonizovati sa konceptom građanske države?

– Religijska i etnička prožimanja u Crnoj Gori formirala su njen specifičan, otvoren duh i ostavila prepoznatljiv pečat na multikulturalnom nasljeđu. To je svijest o vrijednosti, različitosti, o uvažavanju različitih etnikuma kulture, običaja i tradicija. Ova multikulturalnost uticala je da se kod ljudi sa ovih prostora stvori jaka sklonost ka suživotu, harmoniji, izgrađivanju civilizovanih građanskih standarda, koji čine ne samo njegovu jedinstvenu autentičnu vrijednost, nego i temeljnu građansku multikulturalnu paradigmu, koja predstavlja osnovu savremenog građanskog konsenzusa kojem teže svi razumni žitelji Crne Gore. Favorizovanje nacionalnog u odnosu na građansko je koncept koji ima uvijek visoku cijenu koju su žestoko platili neki djelovi ex Jugoslavije. Ta opasnost bila je prisutna i u Crnoj Gori, koja je bila u ratnom okruženju. No, ipak je preovladala i pobijedila tradicionalna crnogorska etika. Strateški interes nacionalnih manjina u Crnoj Gori je identičan sa interesom crnogorskog i drugih naroda koji žele izgradnju Crne Gore kao građanske države. To je iskren odnos manjina u Crnoj Gori.

Ni mali ni veliki, ni čovjek ni narod, niko ne vidi što ga čeka. Znamo šta jesmo, ali ne znamo šta možemo biti. Ako započnemo svađu između prošlosti i sadašnjosti, vidjećemo da smo izgubili budućnost. Jer, ako ne mislimo o budućnosti ne možemo je ni imati.

Može biti mnogo raznih vjera, ali je prava vjera jedna, a ona je o tome da znamo onaj zakon koji je nad svim zakonima ljudski i koji je isti za sve ljude svijeta.

Mjesto potpune sinteze svih kultura manjina

Vlada Crne Gore je formirala Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore 2009. godine kao jedinstvene ustanove u regionu. Osnivanje Centra je potvrda sazrijevanja crnogorskog društva kao otvorenog građanskog i multikulturalnog. Pomenute ciljeve Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina kao ustanova postiže razvojno-istraživačkom djelatnošću, proučavajući kulturu manjinskih naroda, njenu osobenost, vrijednost i značaj, a zatim stvarajući dokumentacionu bazu iz svih oblasti kulture, života i djelatnosti vezane za manjine Crne Gore.

To znači, kao što vam je poznato, promovisanje, podsticanje, očuvanje i razvoj kulture manjina preko organizovanja i realizacije raznih manifestacija, okruglih stolova, radionica, prezentacija itd., to jest kao što je već zacrtano, svoje programske aktivnosti Centar je podijelio u kratkoročne i dugoročne. U kratkoročne ubrajamo: identifikaciju, afirmaciju, integraciju i očuvanje kulture manjina. Dugoročno, ova institucija bi trebalo da postane mjesto potpune sinteze svih kultura manjina, kako onih vezanih za tradiciju, tako i onih savremenih kulturnih vrijednosti.

Poštujemo razlike, negujemo sličnosti

Strpljenje je umijeće nadanja. Ono nas je uzdiglo iznad srdžbe, jer strpljivost mora biti i dužnost. Ona je vrhunska mudrost i najveća ljudska vrlina. Učinimo napor da svako živi sa svojom kičmom, tradicijom i kulturom otvorenom i bez predrasuda, jer se samo tako stvara bogatstvo jedne višenacionalne i viševjerske zajednice kakva je Crna Gora. Moramo imati na umu vjekovno geslo „Poštujemo razlike, negujemo sličnosti“. Ako ni zbog čega drugog, a ono zbog toga što ćemo potomcima ostaviti svjedočanstvo da su u Crnoj Gori živjeli ljudi koji su jedni druge razumjeli.

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 16. jul 2012. godine)

„Crnogorski glasnik“ izlazi uz finansijsku potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Pozivamo Crnogorke, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i priložima pomognu redakciji „Glasnika“ na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista. Tekstovi nijesu lektorisani te se izvinjavamo autorima i čitaocima.

Iz našeg 67. broja čitaoci su saznali da je Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba započelo znanstvenoistraživački projekt „Hrvatski državni arhiv o Sekuli Drljeviću“. Rezultate cijelog projekta trebalo bi objaviti u posebnoj publikaciji, a u „Crnogorskom glasniku“ će, u nastavcima, biti objavljavani dijelovi feljtona u kojem gospodin Željko Karaula – doktorand povijesti na Hrvatskim studijima u Zagrebu i rukovodilac tog projekta – na popularan način prikazuje političke i kulturne veze dr. Sekule Drljevića sa Zagrebom i Hrvatskom.

Željko Karaula

Dr. SEKULA DRLJEVIĆ – PRILOZI ZA BIOGRAFIJU OBZORI HRVATSKO-CRNOGORSKIH VEZA (VII. DIO)

**Sekula Drljević i njegovo političko djelovanje do 1941. godine –
odnos prema sporazumu Cvetković-Maček i «Banovina Crna Gora»**

*D. Cvetković i V. Maček
u neformalnom druženju*

Za vrijeme osobne diktature kralja Aleksandra Sekula Drljević je duboko promišljao buduće događaje i položaj Crne Gore u Jugoslaviji, pri čemu je promijenio neke svoje dotadašnje nazore prema Kraljevini Jugoslaviji kao državi. Što se tiče stvaranja njegove, vrlo osebujne crnogorske ideologije, Drljević je po pitanju nacionaliteta djelovao i na vjerskoj razini kada je uvidio da je Srpska pravoslavna crkva u Crnoj Gori tradicionalno na strani jugoslavenskog režima i njegove politike. Tada je kritizirao njene postupke nalazeći razloge za autokefalnost Crnogorske pravoslavne crkve, te je tumačio da je religija Crnogoraca «Gorski vijenac», a zbog toga je «crnogorsko pravoslavlje crnogoroslavlje (...) crnogorska i srpska crkva nikada ne mogu postati jedna crkva (...) Crnogorska crkva kroz sve vjekove nije bila ni u kakvoj zavisnosti od bilo koje pravoslavne crkve, pa ni od Carigradske patrijaršije».

Drljević tada, prema navodima u svojoj kasnijoj poznatoj knjizi «*Balkanski sukobi*», značajno mijenja i svoje nazore po pitanju jugoslavenstva i Jugoslavije. Prema njemu Jugoslavija i Čehoslovačka su zapravo «izmišljene» države. Prvu je izmislio Massaryk, a drugu biskup Strossmayer. Oni su stvorili države, ali nisu uspjeli stvoriti nacije. Drljević u svojoj knjizi razmatra pojmove «sjevernoslavenstvo» i «jugoslavenstvo» i smatra da su to geografske oznake koje označuju područja stanovanja Slavena na sjeveru i jugu Europe. Dakle od geografske oznake načinjen je politički termin. Prema Drljeviću duhovni otac jugoslavenstva je hrvatski biskup J. J. Strossmayer prema čijoj zamisli su tu misao trebali ostvariti Hrvati koji bi južnoslavenske narode priveli «zapadnoevropskom pogledu na svijet, t.j. pogledu legaliteta i evolucije i time ih oslobodili od bizantinskog utjecaja, izliječili ih od vjere u zločin i revoluciju.»

Nakon ubojstva kralja Aleksandra 1934. u Marseillu i ublažavanja diktature Crnogorska stranka se i dalje nalazi u sklopu SDK i postupno obnavlja svoj rad. Na parlamentarnim izborima od 11. studenog 1938. godine S. Drljević izabran je za narodnog zastupnika u Cetinjskom kotaru, na listi Udružene oporbe koju je predvodio Vlatko Maček (Drljević je u Cetinjskom kotaru dobio 5.781 glas). Njegov izbor žestoko je osporavala Jugoslavenska radikalna zajednica (JRZ) preko svojih listova *Samouprava* i *Slobodna misao* optužujući ga da se u svojim predizbornim govorima zalagao

za «separatizam Crne Gore». Kandidat JRZ za kotar Cetinje Gavro Milošević zbog toga je podnio žalbu Narodnoj skupštini.

Međutim, ubrzo dolazi do značajnih promjena na političkoj sceni Kraljevine Jugoslavije. Nakon sporazuma između dvora i predsjednika jugoslavenske vlade Dragiše Cvetkovića s Vlatkom Mačekom, predsjednikom Hrvatske seljačke stranke i Seljačko-demokratske koalicije došlo je do stvaranja Banovine Hrvatske 26. kolovoza 1939. godine. Stvaranje Banovine Hrvatske trebao je biti prvi korak u konceptu nacionalnog preuređenja države, pa se očekivalo i skoro formiranje slovenačke i srpske banovine. Takav dogovor, rušenje unitarnog koncepta države i značajna prekompozicija njenog državnog ustroja prisilile su ostale stranke u državi da se opredijele i iznesu stanovište prema takvom sporazumu. Već u toku pregovora između vlade i Mačeka list *Zeta*, organ crnogorskih federalista, iako je podržavao pregovore, isticao je da jedan takav «ozbiljan problem, kao što je problem državnog preuređenja kojim je tangiran svaki pojedinac, svaki kraj i pokrajina i svi narodi Jugoslavenske Zajednice, onda tu treba čuti i znati mišljenje svakog pojedinca, svake istorijske pokrajine i svakog naroda Zajednice». Prema *Zeti* jasno proizlazi da se pitanje državnog preuređenja u osnovi svodi na rješavanje «hrvatskog pitanja», dok su ostala pitanja zanemarena. Sve to ne vodi «rješenju našeg opšteg unutrašnjeg problema (...) punoj ravnopravnosti svih dijelova zajednice, među koje ubrajamo i istorijski individualitet Crne Gore.» Prema Bobanu želja crnogorskih federalista bila je da se državnim preuređenju «priđe na široj osnovi, jer je samo tada moglo da bude pokrenuto i pitanje Crne Gore.». Generalno gledajući crnogorski federalisti i S. Drljević su se suprotstavili mogućem, odnosno aktualnom hrvatsko-srpskom sporazumu, smatrajući da u državi «ne može biti samo jedna pokrajina» odnosno Banovina Hrvatska koja ima svoje granice, jedno uređenje i svoja prava, a druge ne. Istovremeno Drljević i federalisti su se suprotstavljali i nisu se mirili s tim da teritorije izvan Dravske banovine (Slovenija) i Banovine Hrvatske postanu banovina «Srpske zemlje», a s njima su se solidarizirali komunisti i lijevi zemljoradnici u Crnoj Gori. Posebno im je bio opasan pokrenuti pokret Srpskog kulturnog kluba i dijela srpske inteligencije «Srbi na okup». Stoga su tražili da se taj prostor podijeli na tri dijela od kojih bi jedan dio bio pretvoren u federalnu, iako se kaže «administrativnu jedinicu» Crnu Goru. Ona bi prema jednom nacrtu u *Zeti* bila u „granicama iza balkanskih ratova sa primorjem ... sa Bokom, sa Hercegovinom i dijelom Bosne. Centar ove jedinice bio bi Cetinje». Na neki način na političkom polju Sekula Drljević i crnogorski federalisti su se našli između dvije vatre, odnosno Zagreba i Beograda, kojim su te crnogorske, odnosno federalističke koncepcije samo smetale. Ne treba smetnuti s uma da se teritorijalne težnje crnogorskih federalista nisu držale samo okvira Crne

LOGIKA POVIJESNIH ČINJENICA

U svojoj izjavi osječkom *Hrvatskom listu* Drljević odgovara na napade vođe Jugoslavenske muslimanske organizacije (JMO) Džafera Kulenovića: «Mi smo Crnogorci dvaput ratovali za Bosnu (...). Logika tih povijesnih činjenica prije bi navodila Crnu Goru da traži Bosnu, nego Bosnu da traži Crnu Goru.»

Gore poslije Balkanskih ratova, već se u njima vidi težnja za ostvarenjem plana kralja Nikole i njegove «velikocrnogorske ideologije» prije i za vrijeme Prvog svjetskog rata o prisajedinjenju dijela Dalmacije i Hercegovine Crnoj Gori. Zbog toga su crnogorski federalisti i Drljević povelili kampanju protiv odvajanja dijela BiH i njegovog pripajanja Banovini Hrvatskoj jer su oni sami pretendirali na spomenuta područja. Povodom toga vođena je i polemika između S. Drljevića i vođe bosanskih muslimana Džafera Kulenovića, u kojoj je Drljević zahtijevao «pripajanje Bosne Crnoj Gori jer je ona za nju dva puta ratovala» ili da se upotrijebi formula federacije na bazi «istorijskih pokrajina».

Državnopravna koncepcija crnogorskih federalista polazila je od povijesnih pokrajina kao osnove za preuređenje države. Kada je došlo do Sporazuma crnogorski federalisti su javno postavili zahtjev za stvaranjem Crne Gore kao posebne jedinice u državi. U svojim izjavama mnogim listovima poslije sklapanja Sporazuma Sekula Drljević u ime federalista traži i inzistira na stvaranju «Banovine Crne Gore», kako navodi: «Sa stvaranjem banovine Hrvatske dobro je počelo, jer je ona

**Maksimalna varijanta Crne Gore
po federalističkim zamislima u Jugoslaviji i izvan nje**

1935. da se Hrvati zalažu da će položaj Crne Gore u preuređenoj državi zavisiti od volje samih Crnogoraca, koje nitko neće moći nadglasavati». Upravo zbog takvih stavova Drljevića i federalista ohladili su njihove veze s HSS-om i Mačekom, no, i HSS je zanemarujući svoje prijašnje izjave olako prešao preko «crnogorskog pitanja». Na jednu primjedbu lijevog demokrate Ivana Ribara, budućeg visokog komunističkog dužnosnika, kako u vladi Cvetković-Maček nema predstavnika Crne Gore i Makedonije, Maček je odmahnuo rukom «nipodoštavajući smetenjaka Sekulu Drljevića» koji se jedini pojavljuje sa zahtjevima o crnogorskoj federalnoj jedinici.

PRETENZIJE

Crnogorski federalisti čak su pretendirali i na užički kraj u Srbiji. Prema jednom planu namjesnika Pavla postojala je mogućnost stvaranja jake crnogorske jedinice s Hercegovinom i Dubrovnikom, odnosno identični teritorij Zetske banovine, ali ta bi jedinica, prema knezu Pavlu, bila oslonjena na srpsku stranu, odnosno bila bi teritorijalna jedinica samo formalno.

Branko Petranović

(Istorija Jugoslavije 1918-1988, Nolit, Beograd, I, 1989, str. 298)

Iako je Drljeviću potom bilo ponuđeno mjesto u vladi Cvetković-Maček on je to odbio s izjavom da «će on ući u vladu istom onda kada i Crna Gora postane banovina po uzoru na banovinu Hrvatsku». Uskoro je definiran i teritorij takve jedinice, traži se «Crna Gora u granicama poslije balkanskih ratova, Primorje do Spiča i Boke, Boka s dijelovima Hercegovine koji nisu pripojeni Banovini Hrvatskoj, dijelovi Bosne, sa sjedištem u Cetinju». Zanimljivo da i prijedlog crnogorskih federalista nije predviđao Bosnu i Hercegovinu kao posebnu jedinicu, pri čemu se može vidjeti određeni kompromis s hrvatskim i srpskim stajalištem prema Bosni. Crnogorski federalisti su jedina crnogorska politička grupacija koja je tražila uspostavu posebne crnogorske jedinice u državi, dok su sve ostale stranke koje su djelovale u Crnoj Gori, a uglavnom su

to bili ogranci srpskih stranaka, tražile da Crna Gora bude sastavni dio buduće srpske jedinice.

Međutim, slom Kraljevine Jugoslavije u kratkotrajnom travanjskom ratu 1941. omeo je sve buduće planove. Jugoslavija je razbijena kao država i podijeljena kao plijen među silama pobjednicama. Sekula Drljević u ovim događajima vidi priliku da se Crna Gora ponovo pojavi kao subjekt na političkoj karti Europe.

(nastavit će se)

U Galeriji „Montenegrina“ u Rijeci otvorena

IZLOŽBA STARIH RAZGLEDNICA IZ CRNE GORE

Milovan Cemović, diplomirani inženjer elektrotehnike u mirovini, strastveni je zaljubljenik u antikne predmete, kolekcionar prvenstveno razglednica, no istovremeno numizmatičar i filatelist. Čovjek koji je sklon za sebe reći da ima više posla sada kada je u mirovini nego u svom zaposleničkom vijeku, ujedno je i suosnivač Hrvatske udruge kolekcionara predmeta kulturne baštine, predsjednik Udruge i urednik časopisa Hrvatski kolekcionar. Cemović je također inicijator i tvorac četiriju opsežnih razgledničkih monografija.

Dragutin Lakić

AUTOR O IZLOŽBI

Crna Gora je i po imenu i po svemu neobična, a katkad i zagonetna zemlja. Mala, a ipak tako velika. Koliko stvarna, toliko i misteriozna. Zemlja legendi i bogate povijesti.

Moj ontološki korijen seže duboko u prostor i vrijeme njenog postojanja. Crna Gora je domovina mojih predaka, kolijevka i kao takva često u mislima. U njoj se rodio i moj otac. A mene je rođenje počastilo dvjema domovinama – Crnom Gorom, s vjekovnim pamćenjem i poviješću, i Hrvatskom u kojoj živim.

A domovina se, kažu, ne voli zato što je mala niti zato što je velika – već zato što je naša. A čovjek bez domovine je kao dijete bez majke.

Crnu Goru ponekad doživljavam i kao kolekcionar u svojoj njenoj ljepoti i mističnosti od koje ni do dan danas nije ništa izgubila.

Kao kolekcionar godinama skupljam sve što je povijesno bilo vrijedno i lijepo, pogotovo fotografije, razglednice,

ordenje, grbove, knjige, geografske karte, dopisnice, poštanske markice.

Tako je postepeno nastajala moja kolekcija. Iz nje sam uzimao, poput slikara kamenčiće – sve ono što je moglo sastaviti mozaik moje priče o Crnoj Gori.

I tako je kroz godine sakupljeno mnogo toga. Otud ideja za ovu izložbu – jedna djelomično ispričana povijesna priča jednog pasioniranog kolekcionara – tek da se ne zaboravi.

Milovan Cemović

*Prva kulturna manifestacija Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore
Grada Zadra i Zadarske županije*

TRANSFER TAKTILNOG I VIZUALNOG

Na Novom kampusu otvorena izložba crnogorskog umjetnika Peka Nikčevića

Samostalna izložba crnogorskog umjetnika Peka Nikčevića otvorena je u utorak 10. srpnja u galeriji Novog kampusa Sveučilišta u Zadru, a svi posjetitelji će u sljedeća dva tjedna moći vidjeti opus od 15 apstraktnih crteža geometrijskih formi rađenih kombiniranom tehnikom. Izložba je otvorena u povodu proslave Dana državnosti Crne Gore. Željko Ivančević pozdravio je okupljene na otvaranju istaknuvši kako je ovo prva kulturna manifestacija Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore te da je to početak šireg djelovanja i čvršćeg povezivanja Zadarske županije s područjem Crne Gore. Akademski slikar Ivan Zelić otvorio je izložbu i istaknuo kako u likovnoj umjetnosti postoje vidljivi i nevidljivi motivi ili teme te da su Nikčevićeva djela moderna s elementima postmodernizma.

– Ima ono što se zove arhetipski. Gradi elemente istražujući crnu mrlju, unoseći naturalističku strukturu. Ovdje se radi o primarnim elementima, istraživanju strukture te ovi radovi imaju nešto što je zapravo transfer taktilnog i vizualnog, kazao je, između ostaloga, prof. Zelić otvarajući izložbu.

Na otvorenju su bili i predstavnici slovenske, srpske i makedonske nacionalne manjine.

Raič Babović, predsjednik Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Zadarske županije rekao je kako je sretan zbog izložbe, ali i podrške prijatelja zbog koje se osjeća uzvišeno.

– Izložba je organizirana na Dan državnosti Crne Gore koji se obilježava u gradovima diljem Hrvatske i sretan sam što mi u tome sudjelujemo. Zadovoljan sam i s posjetom, uspjehom našeg umjetnika, ali i podrškom koju su nam dali i Sveučilište, ali i druge nacionalne manjine, rekao je Babović.

B.K.

(Izvor: ZADARSKI LIST, 12. 7. 2012. godine)

TRANSPONOVANJE ISKUSTAVA MINIMALISTIČKE POETIKE

Kretanje ka geometrijskoj formulaciji jedna je od konstanti savremene likovne prakse, a vitalizam takvog jezika je potvrda da i ovakav izbor otvara dovoljno prostora za pronalaženje osobene leksike što potvrđuju i novi crteži crnogorskog vajara mlađe generacije Peka Nikčevića, koji su autonomna djela. Rukopis oslonjen na minimalističke tendencije i poetike ne podrazumijeva uvijek i obavezno formalno jezičko siromaštvo. U ovim slojevitim crtežima riječ je o različitim postupcima koje umjetnik koristi za njihovu vizuelizaciju (a ući u taj sistem znači ući u sistem imanentnosti njegovog izvođenja). Ipak, pokretljivost njegovog likovnog prostora počinje linijom, shvatanjem njene moći da promijeni značenje obliku, kompoziciji, da prestrukturira cijeli crtež. Dekodiranjem ličnog znakovnog polja umjetnika izdvajaju se različite serije ili ciklusi iako sve veže isti format i papir, prisustvo „ratna“, upotreba izolir trake koja negdje ostaje, drugi put je autor skida, kao i specijalno promišljen i transponovan potpis (inicijali su pretvoreni u grafički znak koji se ne primjećuje odmah, a to „poigravanje“ i ovim elementom je još jedan materijalni dokaz njegove osjetljivosti), visoke estetičnosti i superiornog vladanja svim plastičkim sredstvima. Jedna serija crteža je apstraktno polje linearnog ritma. To su tragovi i pera, suve igle, tragovi koji ostaju skidanjem izolir trake, koja u svojoj strukturi čuva linijski, vertikalni ritam. Plastička i značenjska kompleksnost ovakvog likovnog polja oslanja se na psihološke strukture umjetnikovog bića, pa se čak može govoriti o njima kao lirskim. Druge gradi promišljenim a ne racionalističkim metodom (jer u toku procesa rada nastaje promjena) – ustrojstvom svjetlosnih površina, prosijavanjem iz kojih se iščitava pulsirajuća energija. Čak i siva koja je uglavnom hladna, različitim postupcima postaje topla. Unutar jedne kompozicije može se naći druga koja umije da poprimi funkciju zasebnog entiteta. Najtješnja veza njegovih crteža i skulptura otkriva se u seriji sa „kamenim“ površinama. Međutim, prisutna je i u drugim – onim u kojim se iščitavaju geometrijske forme pravougaonika, trouglova, osmougaonika, kvadrata, lavirinata. Umjetnik ovdje transponuje, što je već primijećeno, iskustva minimalističke poetike, ali ne samo ona. Jedan od ključnih elemenata za otkrivanje mreže njihovih značenja je činjenica da je u autorovoj memoriji sačuvana svijest da su geometrijske forme koristili i praistorijski umjetnici koje su često dobijale arhetipske konotacije, što se otkriva i u njegovim, a te konotacije ima i Nikčevićeva skulptura u kamenu. U prilog toj tvrdnji je i rukopis koji je u znaku „kontrolisane energije“ ostvarene različitim postupcima struganja, urezivanja.

Crtežima je istaknuta struktura likovnog govora koja je udaljena od nanosa simboličnog, asocijativnog. Ipak, variranje crnog i bijelog kao i onog između može da podsjeti na dualitet života i smrti, odnosno vizuelno i taktilno polje crteža (izazivanje na dodir je bitna karakteristika i njegovih vajarskih djela), ispoljavaju suštinski dinamizam umjetnikove i naše egzistencije.

Nataša Nikčević
istoričar umjetnosti

Humanitarna izložba u Zadru

DIMITRIJE POPOVIĆ POMAŽE LIGU PROTIV RAKA

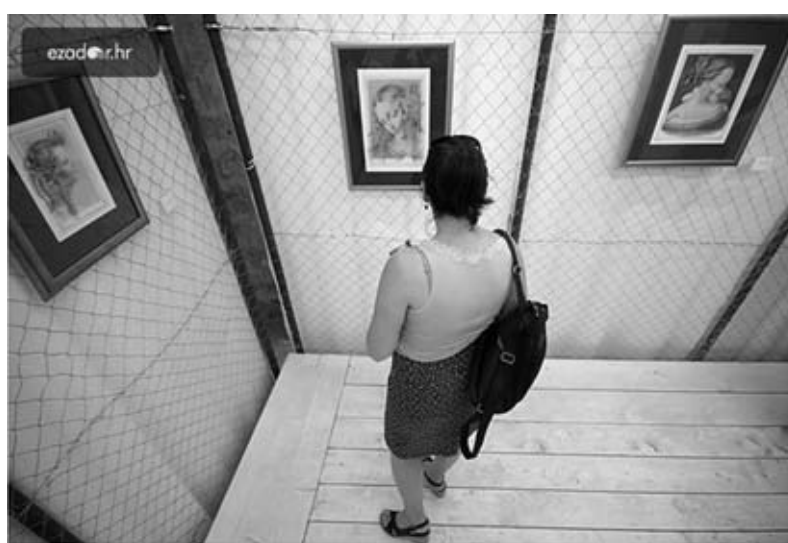
Kneževa palača, Zadar

Uz nesebičnu podršku Narodnog muzeja Zadar, Liga protiv raka Zadar otvorila je 19. lipnja 2012. u Kneževoj palači humanitarnu izložbu poznatog hrvatskog slikara Dimitrija Popovića. Sredstva prikupljena prodajom slika namjenjena su besplatnom telefonu za pružanje psihološke pomoći oboljelima od zloćudnih bolesti i njihovim obiteljima. Izložba se može razgledati do 9. srpnja, stoga dođite, uživajte u slikama i donirajte svoja sredstva.

(Izvor: ZADARSKI REGIONAL i www.ezadar.hr)

*Slika Dimitrija Popovića „Majčinstvo“
koja je ukrasila naslovnicu kataloga*

Sa otvorenja izložbe

Iz četvrte knjige Marinka Mijovića, aforističara iz Pule

PUNE TORBE PRETVORBE

NI DANA BEZ AFORIZMA

Marinko Mijović (1935) odrastao je u Dobroti u Boki Kotorskoj, a već skoro šezdeset godina živi u Puli. Danas je umirovljenik koji uljepšava svoje dane književnim stvaralaštvom.

I doista, odabrao je ono najbolje – aforistiku. Aforizmi su vrhunci u književnosti, o čemu ćete se lako osvjedočiti čitajući ovu knjigu

Humorom se bavi od 1969.g., a objavljuvao je u *Novom listu*, *Glasi Istre*, *Vjesniku*, *Večernjem listu*, *Slobodnoj Dalmaciji* i lokalnim časopisima. Surađivao je u humorističkim listovima *Brodolom* (Slavonski Brod), *Lucko* (Rijeka), *Diogen* (Sarajevo), *Jež* (Beograd) te u humorističkim radijskim emisijama (Zagreb, Titograd, Novi Sad i Beograd).

Dosad su mu izišle tri knjige aforizama: *Ako niste znali ...* (Zagreb, 2008), *Iz malog džepa* (Zagreb, 2009), *Bio je obilježen, zato mu na grobu nema obilježja* (Zagreb - Pula, 2009).

U ovoj četvrtoj zbirci (*GENESIS*, Zagreb, 2012) zastupljene su sve odlike Mijovićeve osebujne aforistike: dubokoumnost, aktualnost, preispitivanje tradicionalnih vrijednosti, procjenjivanje prošlosti i sadašnjosti, humor koji često prelazi u satiru, govor o vrlinama i manama – uz neizostavno čovjekoljublje, igra riječima te duhovit komentar trenutka i novotarija svake vrste.

Miroslav Vukmanić

Mnogi su napunili torbe od pretvorbe.

**Kukavice okreću leđa neprijatelju,
a još veće kukavice prijatelju.**

**Ne ispušta Bibliju iz ruku;
boji se da mu ne gurnu motiku.**

Dižemo ga u nebesa samo da bi ga Bog zadržao.

**Ravnopravnost je kad žena upravlja,
a mužu sve ravno.**

**Nesta blaga, nesta prijatelja.
Prijatelji pokupiše blago i odoše.**

Svi smo poštteni ... nema se više što krasti.

**Sole nam pamet!
Znači, i pamet je pokvarljiva roba.**

**Jedemo sami sebe, a oni kažu
da smo potrošačko društvo.**

**Kad vidim ko sve ide u crkvu,
dođe mi da se prekrižim.**

**Bolje s pametnim u zaborav,
nego s budalom u vječnost.**

**Sloboda mišljenja je dobra,
samo ako ne govoriš u snu.**

**Pijan od alkohola drži se plota,
a pijan od slave fotelje.**

**Bila je vrag od žene,
ali uz nju je bilo kao u raj.**

**Nije teško napuniti ulice
ljudima praznih želudaca.**

Izdržite još malo, mnogo tek dolazi.

Vođeni mislima da narodi koji zaboravljaju prošlost gube sadašnjost i nemaju budućnost, kao i da je u svakoj tradiciji sadržano moderno, u „**Crnogorskom glasniku**“, u rubrici **CRNOGORSKI MOZAIK**, donosićemo po neku kockicu iz svekolikog crnogorskog nasljeđa koje baštinimo. U ovom broju u prilici smo da saznamo sigurno manje poznate podatke o knezu iz Paštrovića koji je „branio Slavoniju od Valpova do Virovitice“. Prilog – koji kao da je nastao u najljepšem maniru pisanja svetačkih žitija – priredio je g. Slobodan Medojević na osnovu teksta Mikice Ilića „Seobe Stefana Štiljanovića“, nagrađenog 2002. godine priznanjem „Laza Lazarević“ za neobjavljenu pripovetku.

SVETI STEFAN ŠTILJANOVIĆ

Knez plemena Paštrovića, gospodar hrvatskih i srpskih gradova

U nepreglednim istorijskim bespućima, negdje između legende, istorijske istine i objavljene svetosti od Gospoda Boga čuva se ime Svetoga Stefana Štiljanovića, Crnogorca, ratnika i svetitelja koji je nesumljivo uspio da u sebi objedini zemaljsko i nebesko postavši tako vječita neraskidiva spona Crnogoraca, Hrvata i Srba!

Stefan Štiljanović je rođen u Paštrovićima u Crnoj Gori u drugoj polovini XV vijeka. Bio je posljednji knez plemena Paštrovića. Izabran je na to mjesto u Manastiru Reževići. Zbog sukoba sa Mlečanima, svo imanje je ostavio svojem narodu i otišao u daleki Srem krajem XV vijeka.

Za Stefana Štiljanovića se zna da je stolovao po dolasku u Srem u utvrđenom gradu Moroviću na ušću Studve u Bosut koji je sazdao u čast Presvete Bogorodice, već od 1498. godine. U Moroviću je stolovao boreći se sa Turcima koji su nadirali panonskom pitominom, čuvajući južne granice ugarskog kraljevstva. Stefan Štiljanović je bio u vojnoj službi mađarskog kralja Ferdinanda.

U gradu Moroviću odolijevao je turskoj vojnoj sili sve do 1507 godine, kada pod nezadrživim naletima turske vojske, napušta Morović, i odvodi svoje podanike i ostali narod u Baranju, u grad Šikloš, koji je dobio na upravu od ugarskog kralja 1507. godine, za vjernu graničarsku službu. Odande je, „sa hiljadu konjanika i šajkaškom flotom“, branio zemlju i gradove od Turaka.

Već 1526. godine vodi se čuvena Mohačka bitka poslije koje u Ugarskoj besni građanski rat između vojvode J. Zapolje i kralja Ferdinanda. Velika glad pritiska Ugarsku. Baranja usred Panonije gladuje! Jedan pozniji bakrorez Sebastijana Pečujskog prikazuje krvavo mohačko polje po kojem leže rasute kosti ugarskih branitelja, i sasvim u pozadini, bosonoge žene i djecu kako izbezumljeno tumaraju ravnicom, skupljajući pšenična zrna, preostala poslije velikog požara.

Mikica Ilić, sremski teolog i prozaista je u svom djelu o Stefanu Štiljanoviću rekonstruisao događaje vezane za glad u Baranji i Ugarskoj i Stefanovu svesrdnu pomoć svome napaćenom narodu:

Zamak u Štiklošu

dužničke priznanice. O ovome velikom djelu svjedoči malo poznati spis Danila Georgijevića Suvorina *Сказание о сербском князу Стефану Штиљановичу*, koji se čuva u Petrogradskom muzeju, na dva dugačka svitka s kraja 16. veka, na kojima ruski poliglota i putopisac bilježi Stefanovu naredbu slugama da založe veliku vatru, na brdu Đuntiru kao i riječi okupljenom narodu: „Pisano je: Ako ko reče: ja ljubim Boga, a mrzi na brata svojega, laža je; jer koji ne ljubi brata svojega, koga vidi, kako može ljubiti Boga, koga ne vidi? Ja vas, braćo i sestre, danas vidim gladne i bose i nek vam je prosto dugovanje!“ Stefan uze priznanice, pa ih baci u vatru, oprostivši dugove.»

Stupivši u službu kod Ferdinandovog vlastelina Ladislava Morea, poslije krvave Mohačke bitke i pobjede turskog sultana Sulejmana Veličanstvenog, Stefan Štiljanović postade 1527. godine kastelan hrvatskog grada Novigrada i upravnik grada Orahovice. Za vjernu službu kralju Ferdinandu I Habsburškom dobi hrvatska sela Miholjac i Glogovnicu, a za ratne zasluge u borbi sa vojvodom J. Zapoljom oko ugarskog prijestola, imanja u virovitičkoj županiji i najveću titulu – kako se tvrdi, koju je mogao ponijeti pravoslavni podanik – „agilis“, što znači slobodan.

Iste godine Stefanov pobratim, sa sjevera Bačke i Banata, Jovan Nenad, navodno posljednji potomak vizantijskih careva, sa svojih 25.000 graničara, borio se sa Turcima, stolujući u gradu Subotici (za koju je utvrđeno da je dobila ime po vlastelinu i ratniku Suboti Vrliču, inače kako se tvrdi porijeklom Crnogorcju), uđe zajedno sa Stefanom Štiljanovićem u sukob oko ugarskog prijestola sa vojvodom J. Zapoljom, na strani kralja Ferdinanda I Habsburškog u kojem Jovan Nenad izgubi život u zasjedi, kod Segedina. Na koncu tog rata vojvoda J. Zapolja je izgubio rat, a Stefan Štiljanović pobratima. Dobio je samo Kralj Ferdinand – vlast.

No, nevolje u Ugarskoj nijesu ni izdaleka bile završene. Razbijala se silna turska vojska o hridi Stefanovih graničara. Sjekao je, kako se kaže, „lijevo i desno“ od Mohača do Gorjana; branio Slavoniju od Valpova do Virovitice i, kako svjedoči jedan požutjeli dokument iz Državnog arhiva carskog Beča, jedini se tukao sa turskom pošasti, kada su već svi očekivali da će Turci preplaviti Evropu. Stefan Štiljanović je kao i njegova domovina Crne Gora ostao posljednji neprobojni bedem pred silom tuskom!

Tukući se u neravnopravnoj borbi sa Vrhbosanskim Usrev-pašom između Orahovice i Svetog Nikole, 1530. godine, svjestan da je žrtvovan od savjeznika i

prepušten sam sebi, Stefan Štiljanović piše u izvještaju Kraljevskom ratnom vijeću i kralju Ferdinandu I Habsburškom, na sam praznik rođenja svetog Jovana Preteče: „Što možemo; plovimo posred neprijatelja kao riba sred vode!“

Puna dva mjeseca, 1543. godine, branio je Stefan Štiljanović hrvatski grad Valpovo od Murat-begovih nasrtaja. Begova silna vojska ispali, po jednom svjedočanstvu, tri hiljade sto sedamdeset i tri kamena đuleta na utvrđeni grad, ali ne uspije da slomi Stefanovu vojsku – hrišćane. Mikica Ilić je ovim povodom zapisao:

«Sam Murat-beg se divio Stefanovoj hrabrosti, žaleći što nema takvog junaka kod sebe. Kada, na Savindan, poslije dva krvava mjeseca opsade, pade Valpovo, Orahovica i druga utvrđena mjesta, sve do Virovitice; zarobiše Turci Stefana i dovedoše pred Murat-bega, hoteći da ga pogube za sve izginule osmanlije pod zidinama Valpova. Murat-beg otkupi Stefanovu glavu, bogato darivajući svoje ljude, pa ga opremi za put, poklonivši mu život zbog junaštva kojim se ovjenča sjekući Turke.»

Duhovno slomljen, Stefan opet pođe u seobe pred turskom navalom i, napustivši Slavoniju, otide ponovo u Šikloš, u Baranju, pokušavajući da okupi ljude za dalju borbu. Tu u Šikloš ubrzo umire. To je bilo 1543 godine. Sahranjen je na brdu Đuntir iznad Šikloša.

M. Ilić ovako opisuje Stefanovo posvećenje:

«Turci uveliko vladaše Baranjom i Stefanovim Šiklošem kada jedne od besanih noći, godine 1547. kada oktobar već beše ogolio baranjske šume i zavukao svoje hladne prste pod krovove kuća, Amir-paša, gospodar Šikloša, šetajući dugačkim ledenim hodnicima svojega dvorca, iznenada ugleda veliku svjetlost kako iskri povrh varoši, sa brda Đuntira. Pomisli na mah da sanja, da tone u dubine košmara, ali se sjeti da je budan, da šeta hodnicima tuđe zemlje i da je kroz taj san već mnogo puta prošao, ali je konačno došlo vreme i da ga proživi.

Pohita Amir-paša, vođen nepojamnom snagom, tražeći jedan tren, jednu tačku na koju će svjesti cio život i, kad dospje na ono mjesto odakle je svjetlost isijavala, nađe se u velikom čudu jer vidje da je netragom nestala.

Znajući za vjerovanje naroda kojim je vladao, o zakopanom blagu koje umije u toku godine, u određenim noćima da zasija nepojamnim sjajem, prozbori te noći na Đuntiru Amir-paša sam sa sobom, kao i svaki usamljenik, i zakle se da će sutradan doći sa momcima da iskopa zlato.

Čuvši Amir-pašin naum, uhoda koji se odmarao pod obližnjom lipom pohita prekim putem do šikloškog popa, Srbina koji je znao kakvo se blago krije na Đuntiru. Pop okupi nekoliko viđenijih Srba koji odlučiše da potajno, još iste noći, iskopaju Stefanov kovčeg i povezu ga u neki od fruškogorskih manastira.

Kad, prispjevši na obronke Đuntira, stadoše kopati tešku baranjsku crnicu, odjednom, sa svih strana, kao iz crne zemlje da je izašao, stade se kupiti silan narod koji vidje onu svjetlost.

Izvadiše Stefanovo tijelo iz zemlje i položiše u novi kivot, na volovska kola. Kad to vidje, svetina pade na koljena i mnogi gorko zaplakaše što im sveca nose sa Đuntira. Sveštenici i kaluđeri se stadoše moliti, a narod cjelivati mošti i, kad bi pred zoru i vrijeme da se krene, neprezani volovi ne htjedoše poći. Ma koliko ih tukli i gonili, volovi stajaše u mjestu, ne puštajući glasa od sebe. Kad vidješe da nikakva sila ne pomaže, monasi fruškogorski se stadoše moliti još jače i usrdnije. Tako dočekaše i zoru, a sa zorom i Amir-pašu.

*Sv. Stefan Štiljanović
(bakrorez iz 1753. godine)*

Silni paša, kad vidje da je raja već iskopala njegovo blago, pozeleni od bijesa, pa priđe otvorenom kivotu i stade kao ukopan. Na odru su ležale neraspadnute mošti Stefana Štiljanovića, sa prekrštenim rukama na grudima. Na domalom prstu lijeve ruke sijao se prsten od srebrne banke sa dvoglavom pticom raširenih krila.

Amir-paša pogleda u prsten na Stefanovoj ruci, pa u svoj koji je nekada davno ponio iz rodni Paštrovića u Stambol, kao jedinu uspomenu koju mu je na rastanku darivala majka. Oba prstena su bila ista.

I proljete tad Amir-paši u trenu ceo život i sabra se, sakupi u jednom treptaju oka, pa puče u prasku, u bjeličastoj izmaglici, rasplinuvši se u krhotine sjećanja. Ispлива iz tih krhotina slika malog brata Stefana i poznade ga Amir-paša u sijedom starcu na odru. Tek tad krenuše volovi, praćeni nijemim pašinim pogledom, i povezoše kivot sa svecem u Srem.

Te noći je vele paša sanjao pticu i padao je veoma dugo, cio je život stao u jedan pad.

Letjele su pred pašinim očima slike potisnute prošlosti, izmiješane i izprepletene sa čežnjama i strahovima prekinutog djetinjstva. Opet ga je u snu grlila majka, mlada i lijepa kakvu je beše zapamtio, opet se igrao sa bratom, smijao i mislio davno zaboravljenim jezikom predaka. Mazio je, iz očevog naručja, najljepšeg dorata sa zvijezdom na čelu, stiskajući mu zapletenu grivu oznojanim šakama, dok se na obodu šume, poviše kuća, razjapljenih vilica iz kojih curi neprekinuta nit sline, cerio hromi vuk. Udisao je mirise rodnog kraja, šireći nozdrve i upijajući izgubljeno djetinjstvo. Titrale su boje crnogorskih urvina i vrtača, proletali obrisi crnih kamenjara i golijeti. Snijevao je bratstvo okupljeno oko božićne trpeze kako se smije i pjeva uz gusle otegnuto i nerazgovetno neku tužnu povijest o junaštvu i smrti i malo dijete koje niko ne vidi dok se mota oko nogu, zapinje i pada, pa se opet diže uplakano i gladno, tražeći slatki miris majčinih dojki. Čuo je u snu glasove, sve dalje i nerazumnije, kako se prelamaju u djetinjoj duši, dok teška koprena zaborava prekriva posljednje odjeke crnih zapjevki zabrađenih žena, što koračaju za sepetima punim dječjeg plača.

Dok je zora gutala posljednje obrise tmine, Amir-paša, po prvi i posljednji put, dosanja svoj pad do kraja i, udarivši na kraju sna čelom o zemlju, zaspade zauvijek.»

Monasi koji ponesoše na volujskim kolima Stefanove svete mošti po svjedočenju *Remetskog letopisa*, pribilježnog rukom nepoznatog monaha na posljednjim stranicama rukopisnog oktoihia iz 1558. godine, u koji god manastir udoše, kaluđeri spustiše svetog Stefana sa kola i uneše u crkvu, pred oltar. Budeći se ujutru iz košmara u san, zaticali bi sveca kod crkvenih vrata, pa bi tovarili kivot na kola i hodili dalje. Tako prodoše kroz šest bogatih i lijepih manastira i dođoše do sedmog, ubogog i malog Šišatovca.

Ispregnuvši umorne volove, monasi uneše kivot u malenu crkvu svetog Nikole. Položiše sveca pred oltar, pa se smjestiše u šumu iznad manastira. *Remetski letopis* donosi čudesni događaj u cjelini:

«Monasi prespavaše jutrenje, uljuljkani slatkim snijevanjem, ali kad se probudiše iz sna u košmar, uplašeni znakom, pohitaše u crkvu. Otvorivši teška vrata vidješe mošti kod oltara, na istom mjestu gdje ih ostaviše prethodno več. Popadaše na koljena Božje slugе i stadoše se moliti Gospodu, koji im ukaza na put i okonča traganja. Vjerni narod, čuvši za čudo, nagnu u manastir sa svih strana i kleknu pred novim Božjim ugodnikom.

Sjeti se neko u taj mah volova koji ih dovedoše dovde i pođe da ih blagosilja, ali kad svetina beše izišla u šištovačku portu, volova i kola ne bi nigdje, kao da su u crnu zemlju propali.»

Supruža počivšeg Stefana, Jelena, kad ču glas u dalekoj zemlji njemačkoj da joj se muž posvetio, dođe da se pokloni i pokaje, primivši postrig monaški u ženskom manastiru u Karlovcima, na Dunavu. Predstavi se Gospodu kroz tri ljeta i bi pogrebena u šištovačkoj crkvi podno gospodarevih nogu.

Osta uspomena u predanju da Sveti Stefan Štiljanović sazda po legendi fruškogorski manastir Kuveždin 1520. godine.

Jedno pouzdano svjedočanstvo savremenika, koje ostade zapisano u Šiklošu, na tvrdom grobljanskom kamenu, kazuje da su se klanjali Stefanovim sjenima: Srbi, Hrvati, Jevreji, Mađari – kalvinisti i Cincari (koji, po svjedočenju ljetopisa šištovačkih kaluđera, u njegovu čast podigoše manastirsku crkvu), ali kad Srbi odseliše, zaraste u korov Stefanov krst na Đuntiru.

O kasnijoj sudbini svetiteljevih moštiju M. Ilić je zapisao:

«Uzmičući pred dušmanima od Paštrovića, preko Hercegovine, Bosne, Hrvatske: Slavonije, do Srema i Baranje, nastavi seobe Stefan Štiljanović i poslije predstavljenja Gospodu. Hronike svjedoče da su šištovački kaluđeri nosili u Velikoj Seobi, na izmaku vijeka, mošti svetog Stefana do Eduna i Lovre, nadomak Budima, skrivali ih pod naslagama koža i vunjenih prostirki, čuvali u seoskoj crkvi Uspenja Presvete Bogorodice u Žankurtoranu, zakopavali pod okriljem tmine u žile stoljetnih lipovih debala, urezujući krst na izbrazdanoj kori, nosili dalje na sjever, ostavljali u uvalama i špiljama, pa ih opet vraćali, na rukama, pjevajući i hvaleći Gospoda, kad minu pošast Turska.

Dva i po vijeka kasnije Naročito povjereništvo NDH, na čelu sa Vladimirom Tkalčićem, direktorom Muzeja za umjetnost i umjetnički obrt, odnijelo je iz Šišatovca u Zagreb bogato ukrašeni, pozlaćeni kivot, skinulo srebrnu krunu i prsten sa lijeve svetiteljeve ruke, zaderavši kožu domalog prsta i ostavivši mošti svetog Stefana Štiljanovića, umotane u pokrivače, da leže pred prestonom ikonom Hrista Pantokratora. Protojerejstavrofor prof. dr. Radoslav Grujić u svom izvještaju Svetom sinodu od 17.4.1941. godine, besjedi o dočeku komesara gospodina Ditriha i tužnom stanju opustjelog manastira na Veliki ponedjeljak prve ratne godine, kada behu prenesene mošti svetog cara Uroša iz Jazka, svetog kneza Lazara iz vrdničke Ravanice i svetog Stefana Štiljanovića iz Šišatovca u beogradsku Sabornu crkvu. Manastir opljačkaše i zapališe ustaše tri godine kasnije.

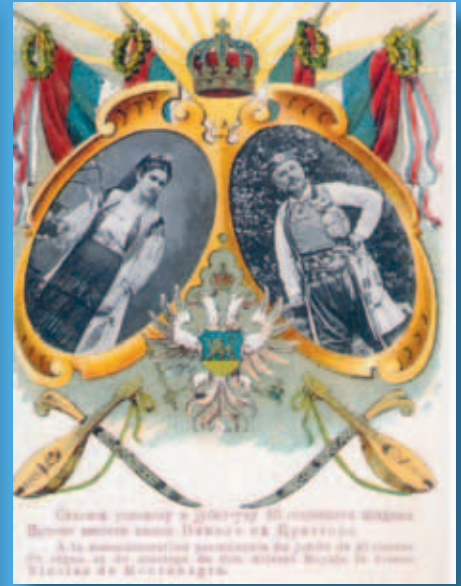
Ostatke ostataka velelepne crkve Rođenja Presvete Bogorodice i manastirskih konaka uništi i razvali nova vlast poslije rata. Nevjernici sremski i temelje konaka odnesoše da zidaju sebi svinjac ili šupu.»

Ostade tako na posljatku sveti Stefan Štiljanović u prijestonom gradu Srbije Beogradu, daleko od rodni Paštrovića, od njegovih: Srema, Baranje i Slavonije, kao trajna spona Crnogoraca kojima je pripadao i Srba i Hrvata kojima je vladao i sa kojima je nesebično dijelio i hljeb i život.

Ostade u ovom kratkom osvrtu na svetiteljevo žitije mnogo neopisanih svetiteljevih djela koje će, nadamo se, sistematskim istraživanjem jednoga dana u okviru projekta istraživanja istorije Crnogoraca u Hrvatskoj, ugledati svjetlo dana između korica neke buduće knjige.

Slobodan B. Medojević

GALERIJA "MONTENEGRINA"

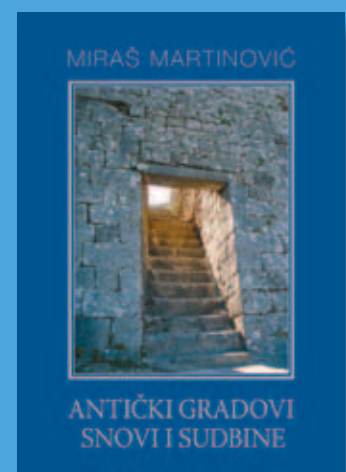
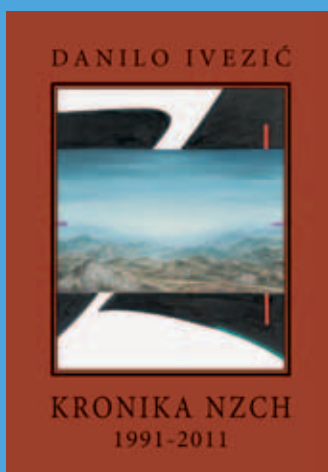

Sa izložbe starih razglednica Crne Gore

Sa izložbe crteža Peka Nikčevića

NOVI NASLOVI

PROSLAVA DANA DRŽAVNOSTI CRNE GORE

Svečana akademija u Rijeci

Proslava u Crnogorskom domu u Puli

Proslava 13. jula u Zajednici Crnogoraca Split